

Міністерство освіти і науки України
ПВНЗ «Кропивницький інститут державного та муніципального управління»
Кафедра загальної підготовки та соціальної роботи
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет корекційної та соціальної педагогіки і психології
Кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи

НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНИЙ ОРГАНАЙЗЕР
з курсу
«МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

Навчально-методичний посібник

Кам'янець-Подільський
2020

УДК 378.005:364-43(076)
ББК 74.580+65.050.2+60.9
Т 35

Рекомендовано до друку вченою радою

*ПВНЗ «Кропивницького інституту державного та муніципального управління»
(протокол № 8 від 28 лютого 2020 р.)*

Рецензенти:

Є.В. Гейко, доктор психологічних наук, доцент, завідувач кафедри практичної психології Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка;

Т.М. Мішеніна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри української мови Криворізького державного педагогічного університету;

О.Г. Шаумян, кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної підготовки та соціальної роботи Приватного вищого навчального закладу «Кропивницький інститут державного та муніципального управління».

Укладачі:

Т.А. Тернавська, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи ПВНЗ «Кропивницький інститут державного та муніципального управління»;

Я.М. Раєвська, кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Ж.В. Мельник, кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Т35 Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. **Навчально-практичний організатор з курсу «Менеджмент соціальної роботи»** : навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.

ISBN 978-617-7773-07-7

Ternavskaya T., Rayevskaya Y., Melnyk Zh. (2020). Navchalno-praktychnyi orhanaizer z kursu «Menedzhment sotsialnoi roboty» : navchalno-metodychnyi posibnyk dlia studentiv haluzi znan 23 Sotsialna robota [Educational and practical organizer of the course «Management of social work»: a teaching and methodological guide for students]. Kamianets-Podilskiy [in Ukrainian].

Навчально-практичний організатор з курсу «Менеджмент соціальної роботи» є навчально-методичним виданням для забезпечення викладання навчальної дисципліни «Менеджмент соціальної роботи», що забезпечує поєднання теоретичної підготовки з практичною діяльністю студентів за спеціальністю 231 Соціальна робота, 232 Соціальне забезпечення денної форми навчання. Розробки практичних занять та самостійної роботи включають план проведення заняття та методичне забезпечення до нього, а також програмований контроль знань.

Навчально-практичний організатор заповнений студентом власноруч впродовж вивчення навчального курсу, дає право користуватись ним при складанні поточних тестових завдань, періодичних модульних контролів, заліків та екзаменів.

ISBN 978-617-7773-07-7

УДК 378.005:364-43(076)

ББК 74.580+65.050.2+60.9

© Укладання: Т.А. Тернавська, Я.М. Раєвська,
Ж.В. Мельник, 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»	9
ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	11
Практичний блок для студентів спеціальності 231 Соціальна робота за освітньою програмою Соціальна робота.....	11
Практичний блок для студентів спеціальності 232 Соціальне забезпечення за освітньою програмою Соціальна допомога.....	117
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»	236
Завдання для самостійної роботи.....	239
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	242
ГЛОСАРІЙ	245

ВСТУП

У сучасному світі ефективність управлінської діяльності безпосередньо залежить від отриманих компетенцій у процесі здобуття освіти. Засвоєння професійних компетенцій з менеджменту соціальної роботи допомагає розвинути ефективні підходи при здійсненні будь-яких дій стосовно відповідних організацій фахівців соціальної сфери.

В сучасних умовах є дуже важливими питання розбудови соціальних організацій, що намагаються захистити найбідніші верстви населення, і тих, які перебувають у несприятливому становищі щодо свого фізичного, морального стану та забезпеченості. Необхідно навчити фахівців соціальної сфери принципів пошуку певної ніші на ринку соціальних послуг і можливостей відкриття нової організації, і не має значення, чи вона належатиме до державного, громадського або ж приватного сектору.

Курс «Менеджмент соціальної роботи» допоможе студентам зрозуміти, що представники більшості професій є членами тих чи інших організацій, і в певних ситуаціях фахівці стають їх керівниками. Він покликаний формувати у них професійні компетенції управління, що сприятиме у їх майбутній діяльності ефективності прийняття рішень, налагодженні комунікацій, розв'язання конфліктних ситуацій, плануванні діяльності підприємства, пошуку мотиваційних стилів, вибору адекватного стилю керівництва тощо.

В сучасній науці управління розглядається як специфічна галузь людської діяльності, у рамках якої вирішуються певні цілі організації. По своєму змісту управлінська діяльність дуже складна і багатопланова. З цієї причини управління розглядається як особлива діяльність. Сучасна соціально-економічна ситуація нашої держави ставить високі вимоги до самого суб'єкта управління – керівника, менеджера, так і до об'єкта управління – окремої особистості, групи, а також цілої організації.

Метою викладання навчальної дисципліни «Менеджмент соціальної роботи» є ознайомити студентів з основами менеджменту, підкреслити важливу роль шкіл менеджменту, теорій соціального управління, знати різноманітні типи організаційних структур служб соціальної роботи, розглянути функції управління соціальною роботою на різних рівнях.

Компетентності, які набуваються під час опанування дисципліною «Менеджмент соціальної роботи» (відповідно освітньо-професійній програмі «Соціальна робота» та «Соціальна допомога» першого рівня вищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота, 232 Соціальне забезпечення).

Інтегральна компетентність:

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

- оволодіння студентами методами дослідницької роботи і набуття практичних навичок до її проведення;
- виявлення наукових проблем для аналізу конкретних ситуацій та розробки заходів їх вирішення;

Фахові компетентності (ФК):

- володіння системою знань із основ менеджменту;
- знання функцій менеджменту соціальної роботи, принципів і закономірностей.

Здобувач вищої освіти ступеня вищої освіти бакалавр зі спеціальностей 231 Соціальна робота, 232 Соціальне забезпечення має продемонструвати такі результати навчання (ПРН):

- здатність застосовувати цілеспрямований вплив на людину з метою ефективного вирішення соціальної потреби та збільшення самостійності в громаді, уміти ефективно використовувати ресурси для досягнення певних організаційних цілей у соціальній роботі.

При розробці навчально-практичного органайзера з курсу «Менеджмент соціальної роботи» було залучено наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, що видані останнім часом.

Навчально-практичний органайзер включає: методичні рекомендації до організації практичних занять; практичний блок для студентів спеціальності 231 Соціальна робота за освітньою програмою Соціальна робота; практичний блок для студентів спеціальності 232 Соціальне забезпечення за освітньою програмою Соціальна допомога; методичні рекомендації до організації самостійної роботи; завдання для самостійної роботи, які складені з урахуванням часу для їх виконання. Завдання необхідно виконувати у певній послідовності під керівництвом викладача.

Метою практичних занять, модульних контрольних робіт та самостійної роботи з даного курсу є глибоке засвоєння та закріплення студентами програмного матеріалу, уточнення незрозумілих понять, термінів, що були викладені у лекціях чи рекомендованій літературі, розвиток самостійності і творчості в процесі системного аналізу ситуації, виборі та обґрунтуванні методів дослідження з дисципліни «Менеджмент соціальної роботи». Кожне практичне заняття містить тему, мету, основні поняття, план проведення заняття та методичне забезпечення до нього, а також програмований контроль знань.

Провідною формою практичних занять є проведення бесід, розв'язання ситуаційних задач, моделювання теоретичних експериментально-дослідних завдань.

Перед кожним заняттям студент зобов'язаний ознайомитись зі змістом роботи, яку необхідно виконати, вивчити теоретичний матеріал, опрацювати матеріал, відведений для самостійної підготовки. Контроль за самостійною

роботою здійснює лектор на практичних заняттях та консультаціях. Студенти для виконання завдань самостійної роботи, зазвичай, заводять окремий зошит.

Значна частина самостійної роботи в процесі опитування дисципліни дає змогу індивідуалізувати її шляхом виконання творчих індивідуальних завдань студентами за вибором, враховуючи їх інтереси, нахили та життєві плани.

Підготовка студентів до заняття перевіряється за допомогою оцінки. Результати роботи необхідно оформити в навчально-практичному організаторі та здати на перевірку викладачеві. Після перевірки студенти усно захищають кожну тему заняття. Студенти, що не виконали програму дисципліни для складання заліку, екзамену не допускаються.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Зміст, структура та принципи соціальної роботи.

Особливості предмета соціальної роботи. Принципи соціальної роботи. Складові соціальної роботи як цілісної системи роботи. Реалізація принципів соціальної роботи.

Тема 2. Визначення сутності та змісту менеджменту соціальної роботи.

Категорія «управління» і «менеджмент». Основні підходи щодо досліджень у сфері взаємозв'язку управління і менеджменту. Розуміння менеджменту соціальної роботи. Складові процесу менеджменту соціальної роботи. Основні принципи менеджменту соціальної роботи.

Тема 3. Концептуальна еволюція менеджменту соціальної роботи.

Історія розвитку менеджменту. Розвиток управлінської науки в Україні. Характеристика зарубіжних шкіл управління. Сучасні підходи до розуміння менеджменту соціальної роботи.

Тема 4. Методологія менеджменту соціальної роботи.

Закони, закономірності менеджменту соціальної роботи. Методи, форми та функції менеджменту соціальної роботи. Закони управлінських відносин. Інструменти менеджменту соціальної роботи.

Тема 5. Типологія менеджменту соціальної роботи.

Різновиди соціального менеджменту. Моделі та методи взаємозв'язку об'єктів і суб'єктів менеджменту. Проектування як специфічний та актуальний інструмент менеджменту соціальної роботи у менеджменті соціальної роботи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Структура менеджменту соціальної роботи.

Трирівнева структура управління соціальною роботою в Україні. Заклади соціальної роботи. Специфіка управління закладом соціальної роботи. Управлінська праця менеджерів соціальної роботи. Основні якості сучасного менеджера.

Тема 2. Планування як функція менеджменту соціальної роботи.
Сутність функції планування. Етапи стратегічного планування.
Програмно-цільове управління.

Тема 3. Організація як функція менеджменту соціальної роботи.
Поняття організаційної діяльності. Норми керуваності. Взаємини
повноважень. Побудова організації.

Тема 4. Мотивація як функція менеджменту соціальної роботи.
Основні поняття. Змістовні теорії мотивації. Процесуальні теорії
мотивації. Форми визнання та оцінки результатів праці.

Тема 5. Контроль як функція менеджменту соціальної роботи.
Поняття та види управлінського контролю. Етапи процесу контролю.
Контроль в соціальній роботі.

Тема 6. Менеджмент соціальної роботи на макрорівні.
Соціальна політика як стратегія менеджменту соціальної роботи.
Інструменти соціальної роботи. Кадровий потенціал менеджменту соціальної
роботи. Ресурсне забезпечення менеджменту соціальної роботи.

Тема 7. Менеджмент соціальної роботи на макрорівні.
Процесуальний характер менеджменту соціальної роботи. Особливості
функцій менеджменту соціальної роботи. Самоменеджмент в управлінні
соціальною роботою.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

Практичні заняття – це ефективна форма закріплення теоретичних знань, розвитку пізнавальної активності, самостійності, професійного використання знань у навчанні. Вони проводяться з основних і найбільш складних питань (тем, розділів) навчальної програми. У процесі проведення практичного заняття у повному обсязі ураховуються специфічні особливості дисципліни, характер першоджерел, навчальної і наукової літератури, ступінь підготовленості студентів.

Практичні заняття мають цільове призначення щодо поглиблення і закріплення знань, отриманих на лекціях, на інших видах занять і у процесі самостійної роботи з навчальною і науковою літературою, а також прищеплення навичок з узагальнення і викладення навчального матеріалу.

Головна мета практичних занять – допомогти студентам опанувати курс навчальної дисципліни, забезпечити глибокий і всебічний аналіз та колективне обговорення основних проблем, навчити їх елементам творчого застосування отриманих знань на практиці.

Основними завданнями практичних занять є:

- закріплення у студентів зацікавленості до науки, наукових досліджень;
- залучення їх до активної роботи по обговоренню та засвоєнню теоретичних питань, оволодінню науковим апаратом;
- прищеплення їм навичок творчого мислення, самостійного формулювання та висловлювання власних думок, а також захисту висунутих наукових положень і висновків;
- формування у них здатності пов'язувати загальнотеоретичні положення з вимогами повсякденної практики.

Міністерство освіти і науки України
ПВНЗ «Кропивницький інститут державного та муніципального управління»
Кафедра загальної підготовки та соціальної роботи
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет корекційної та соціальної педагогіки і психології
Кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи

НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНИЙ ОРГАНІЗАТОР
з курсу
«МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

Студента _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет _____

Кафедра _____

Освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр

Спеціальність _____

Курс, група _____

2019/2020 н.р.

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичний блок для студентів спеціальності 231 Соціальна робота за освітньою програмою Соціальна робота

Практичні заняття змістового модуля 1 Практичне заняття №1

Тема: Зміст, структура та принципи соціальної роботи.

Навчальні цілі: визначити сутність та особливості предмета соціальної роботи, який полягає у механізмі реалізації життєвих сил і соціальної суб'єктності індивіда і соціальної групи, а також характер сполученості життєвих сил індивіда, групи і засобів забезпечення їх реалізації в різних соціальних ситуаціях; навчити студентів правильно розуміти принципи соціальної роботи та їх реалізація.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Особливості предмета соціальної роботи.
2. Принципи соціальної роботи.
3. Складові соціальної роботи як цілісної системи роботи.
4. Реалізація принципів соціальної роботи.

Ситуаційні (контрольні) завдання:

1. Обговорення теоретичних питань за темою.
2. Контроль самостійної роботи.
3. Словникова робота: предмет соціальної роботи; зміст соціальної роботи; чинники, які визначають зміст соціальної роботи; принципи соціальної роботи; складові соціальної роботи.
4. Практична робота у навчально-практичному організаторі:
Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Навчально-практичний організатор з курсу «Менеджмент соціальної роботи»: навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.

Завдання 1.

Дати визначення поняттю предмет соціальної роботи та вказати основні чинники, які визначають зміст соціальної роботи:

Предмет соціальної роботи – це ...

Зміст соціальної роботи – ...

Чинники, які визначають зміст соціальної роботи – ...

Завдання 2.

Проаналізувати зміст основних груп принципів соціальної роботи:

- ✓ соціально-політичні;
- ✓ психолого-педагогічні;
- ✓ організаційні;
- ✓ специфічні принципи соціально-педагогічної діяльності.

✓ **Соціально-політичні принципи спрямовані на ...**

Соціально-політичні принципи включають:

- *принцип законності та прав людини – це ...*

- *принцип державного підходу до завдань, що реалізуються в соціальній і соціально-педагогічній діяльності – це ...*

- *принцип зв'язку змісту і форми діяльності фахівця соціальної сфери з конкретними умовами життєдіяльності особистості чи соціальної групи – це ...*

✓ *Психолого-педагогічні принципи спрямовані на ...*

Психолого-педагогічні принципи включають:

- *принцип сприяння самореалізації дітей та молоді у всіх сферах їх життєдіяльності – це ...*

- *принципи диференційованого та індивідуального підходу до об'єктів соціальної та соціально-педагогічної діяльності – це ...*

- *принцип цілеспрямованості – це ...*

- *принцип системності – це ...*

- ✓ *Організаційні принципи спрямовані на ...*

Організаційні принципи включають:

- *принцип компетентності кадрів – це ...*

- *принцип інтеграції – це ...*

- *принцип контролю та перевірки виконання – це ...*

✓ *Специфічні принципи соціально-педагогічної діяльності спрямовані на ...*

Специфічні принципи соціально-педагогічної діяльності включають:

- *принцип гуманізму – це ...*

-
-
-
- *принцип незалежності* – це ...
-
-
-
-
-
-
-

- *принцип клієнтоцентризму* – це ...
-
-
-
-
-
-
-

- *принцип опори* – це ...
-
-
-
-
-
-
-

- *принцип конфіденційності* – це ...
-
-
-
-
-
-
-

- *принцип толерантності* – це ...

- *принцип максимізації* – це ...

Завдання 3.

Назвати та обґрунтувати основні складові соціальної роботи як цілісної системи.
Відповідь обґрунтувати.

Завдання 4.

Розкрити реалізацію процесу соціальної роботи на різних рівнях розвитку суспільства на:

- ✓ мікрорівні;
- ✓ мезорівні;
- ✓ макрорівні;

Теми доповідей та рефератів:

1. Розуміння предмету соціальної роботи.
2. Основні складові процесу соціальної роботи.
3. Основні принципи соціальної роботи.

Перелік рекомендованої навчальної, наукової літератури:

1. Лоренц У. Социальная работа в изменяющейся Европе. Киев, 1997.
2. Мигович І.І. Соціальна робота. Ужгород, 1997.
3. Попович Г.М. Соціальна робота в Україні і за рубежем. Ужгород, 2000.
4. Практика социальной работы / Под ред. Ханвея К. и Филпота Т. Киев, 1996.
5. Соціальна робота в Україні: перші кроки // Під ред. В. Полтавця. К.: Видавничий дім «KM Academia», 2000.
6. Соціальна робота: Менеджмент соціальної роботи : навч. посіб. Київ : ДЦССМ, 2003. 276 с.

Практичне заняття №2

Тема: Визначення сутності та змісту менеджменту соціальної роботи.

Навчальні цілі: визначити сутність та зміст соціального менеджменту, розкрити категорії «управління» і «менеджмент», навчити студентів правильно розуміти принципи менеджменту соціальної роботи. Виробити правильне розуміння складових у менеджменті соціальної роботи та розвинути у студентів професійні вміння та навички.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Категорії «управління» і «менеджмент». Основні підходи щодо досліджень у сфері взаємозв'язку управління і менеджменту.
2. Розуміння менеджменту соціальної роботи.
3. Складові процесу менеджменту соціальної роботи.
4. Основні принципи менеджменту соціальної роботи.

Ситуаційні (контрольні) завдання:

1. Обговорення теоретичних питань за темою.
2. Контроль самостійної роботи.
3. Словникова робота: управління; менеджмент; менеджмент соціальної роботи; об'єкт, суб'єкт та предмет менеджменту соціальної роботи; складові процесу менеджменту соціальної роботи; загальні принципи менеджменту, принципи управління соціальною роботою).
4. Написати есе на тему: «На мою думку, найяскравішим прикладом ефективного лідера є...».
5. Розглянути структуру менеджменту управління Пенсійного фонду у м. Кам'янці-Подільському та Кам'янець-Подільському районі.
6. Практична робота у навчально-практичному організаторі: Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Навчально-практичний організатор з курсу «Менеджмент соціальної роботи»: навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.

Завдання 1.

Дати визначення понять «управління» та «менеджмент».

Управління – це ...

Менеджмент – ...

Чи є різниця між поняттями «управління» та «менеджмент»?
Відповідь обґрунтувати.

Завдання 2.

Дати визначення поняттю «менеджмент соціальної роботи».

Проаналізувати, що є об'єктом, суб'єктом та предметом менеджменту соціальної роботи:

Менеджмент соціальної роботи – це...

Предметом менеджменту соціальної роботи є ...

Об'єктом менеджменту соціальної роботи є ...

Суб'єктом менеджменту соціальної роботи є ...

Завдання 3.

Назвати складові процесу менеджменту соціальної роботи.
Відповідь обґрунтувати.

Завдання 4.

Проаналізувати принципи процесу менеджменту соціальної роботи (загальні принципи менеджменту та принципи управління соціальною роботою).

Загальні принципи менеджменту:

Завдання 5.

Розробити альтернативно-тестові завдання згідно теми практичного заняття (5-6 тестових завдань).

Перелік рекомендованої навчальної, наукової літератури:

1. Менеджмент социальной работы : учеб. пособ. для вузов / под. ред. Е.И. Комарова, А.И. Войтенко. Москва : ВЛАДОС, 2001. 288 с.
2. Менеджмент соціальної роботи : курс лекцій. Київ : Каравела. 40 с.
3. Назарчук Т.В., Косіюк О.М. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 559 с.
4. Осовська Г.В., Осовський О.А. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2005. 860 с.
5. Писаревський І.М., Нохріна Л.А., Познякова О.В. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Харків : ХНАМГ, 2008. 133 с.
6. Соціальна робота: Менеджмент соціальної роботи : навч. посіб. Київ : ДЦССМ, 2003. 276 с.
7. Сухарський В.С. Менеджмент : навч. посібник. Тернопіль : Астон, 2001. 340 с.
8. Сухарський В.С. Менеджмент: теорія, методологія, практика : монографія. Тернопіль : Астон, 2002. 416 с.
9. Череп А.В., Пуліна Т.В., Череп О.Г. Інноваційний менеджмент : підручник. Київ : Кондор, 2018. 440 с.
10. Шегла А.Б. Менеджмент : підручник. Київ : Знання, 2004. 687 с.

Практичне заняття №3

Тема: Концептуальна еволюція менеджменту соціальної роботи.

Навчальні цілі: охарактеризувати історію розвитку менеджменту, розвитку управлінської думки в Україні, навчити студентів правильно характеризувати зарубіжні школи управління та сучасні підходи до розуміння менеджменту соціальної роботи. Виробити правильне розуміння еволюції менеджменту соціальної роботи та розвинути у студентів професійні вміння та навички.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Історія розвитку менеджменту.
2. Розвиток управлінської науки в Україні.
3. Характеристика зарубіжних шкіл управління.
4. Сучасні підходи до розуміння менеджменту соціальної роботи.

Ситуаційні (контрольні) завдання:

1. Обговорення теоретичних питань за темою.
2. Контроль самостійної роботи.
3. Словникова робота: школи менеджменту; сучасні теорії менеджменту; розвиток вітчизняної управлінської науки; розвиток зарубіжних шкіл управління; сучасні підходи до розуміння менеджменту соціальної роботи: організаційно-структурний підхід, функціональний, професійно-діяльнісний (трудоий), гносеологічний, навчально-освітній.
4. Практична робота у навчально-практичному органайзері:
Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Навчально-практичний органайзер з курсу «Менеджмент соціальної роботи»: навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.

Завдання 1.

Назвати та охарактеризувати основні школи менеджменту, які зробили внесок у розвиток теорії менеджменту соціальної роботи.

Перелічити та описати сучасні теорії менеджменту, які Вам відомі:

Завдання 2.

Проаналізувати, як відбувався розвиток вітчизняної управлінської науки в Україні.
Назвати основні школи та їх представників.

Завдання 5.

Розробити альтернативно-тестові завдання згідно теми практичного заняття (5-6 тестових завдань).

Перелік рекомендованої навчальної, наукової літератури:

1. Андрушків Б.М., Кузьмін О.Є. Основи менеджменту. Львів : Світ, 1995. 294 с.
2. Виханський О.С., Наумов А.И. Менеджмент: Человек, стратегия, организация, процесс: Учебник. 2. изд. М. : Фирма Гардарика, 1996. 416 с.
3. Єрмошенко М. Менеджмент : навчальний посібник / Микола Єрмошенко, Сергій Єрохін, Олег Стороженко; Національна академія управління. К.: Національна академія управління, 2006. 655 с.
4. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Основи менеджменту. К.: Академвидав, 2003. 415 с.
5. Любимова Н. Менеджмент - путь к успех / Наталия Любимова. М.: Агропромиздат, 2002. 59 с.
6. Мартиненко М. Основи менеджменту. К.: Каравела, 2005. 494 с.
7. Менеджмент: теоретичні основи і практикум: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти / Олег Гірняк, Петро Лазановський. К.: Магнолія плюс; Львів: Новий Світ-2000, 2003. 334 с.
8. Мошек Г.Є. Основи менеджменту: навч. посібник / Інститут змісту та методів навчання; Київський держ. торговельно-економічний ун-т. К., 1998. 136 с.
9. Осовська Г. Менеджмент організацій : навчальний посібник / Галина Осовська, Олег Осовський. К.: Кондор, 2005. 853 с.
10. Пушкар Р. Менеджмент: теорія та практика : підручник / Роман Пушкар, Наталя Тарнавська; М-во освіти і науки України, Терноп. акад. нар. госп. Тернопіль: Карт-бланш, 2003. 486 с.
11. Рудінська О. Менеджмент : посібник / Олена Рудінська, Світлана Яроміч, Ірина Молоткова; М-во освіти і науки України, Одеський нац. ун-т ім. І.І. Мечникова. Економіко-правовий фак-т, Регіональний ін-т держ. управління. К.: Ельга Ніка-Центр, 2002. 334 с.
12. Сердюк О. Теорія та практика менеджменту. К.: ВД Професіонал, 2004. 424 с.
13. Стадник В. Менеджмент : посібник. К.: Академія, 2003. 463 с.
14. Тарнавська Н. Менеджмент: теорія та практика: підруч. для вузів / Наталія Тарнавська, Роман Пушкар. Тернопіль: ВКФ «Карт-бланш», 1997. 457 с.
15. Хміль Ф. Менеджмент. К.: Вища школа, 2002. 350 с.
16. Шегда А. Менеджмент. К.: Знання , 2006. 645 с.
17. Яковенко В. Менеджмент і маркетинг. К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2006. 143 с.

Практичне заняття №4

Тема: Методологія менеджменту соціальної роботи.

Навчальні цілі: вивчити та проаналізувати основні закони управлінських відносин, закономірності менеджменту соціальної роботи. Навчити студентів використовувати методи, форми та функції менеджменту соціальної роботи. Виробити у студентів професійні вміння та навички щодо володіння ними інструментами менеджменту соціальної роботи.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Визначення сутності та змісту менеджменту соціальної роботи.
2. Закони, закономірності менеджменту соціальної роботи.
3. Методи, форми та функції менеджменту соціальної роботи.
4. Інструменти менеджменту соціальної роботи

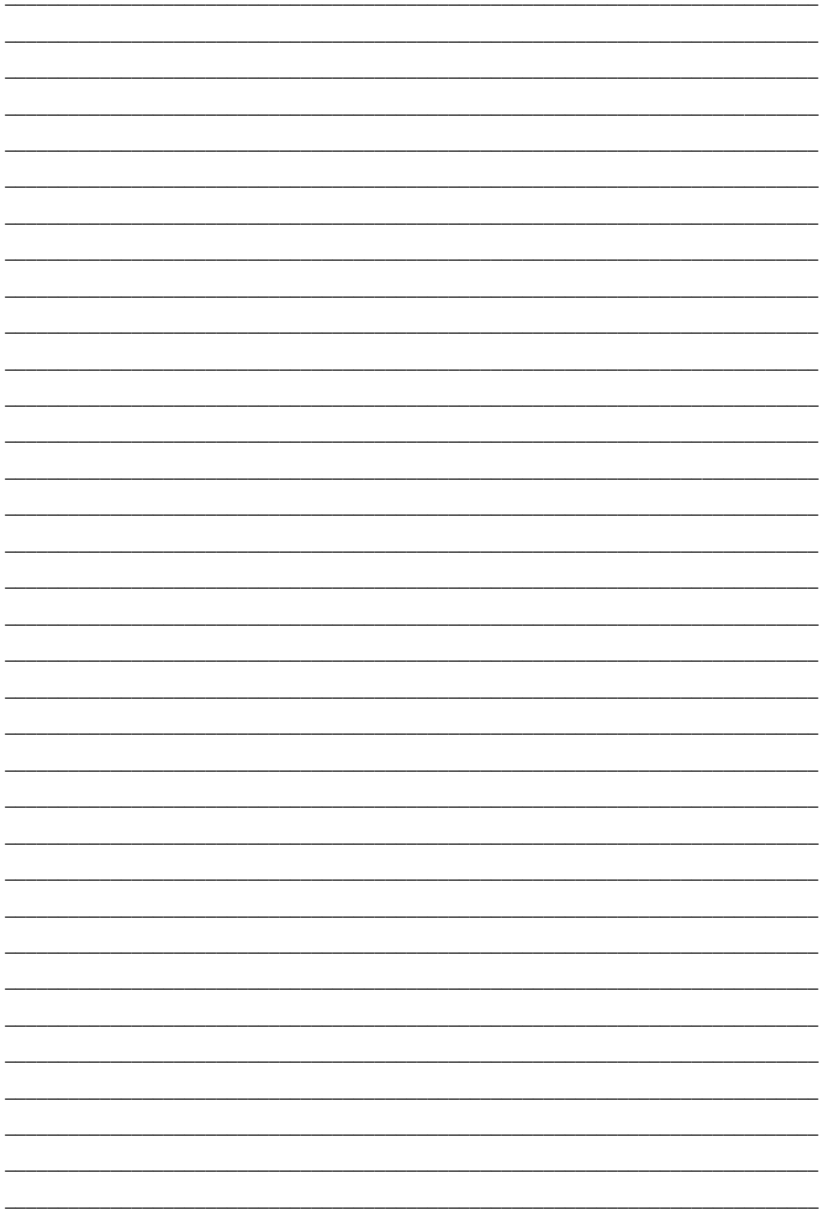
Ситуаційні (контрольні) завдання:

1. Обговорення теоретичних питань за темою.
2. Контроль самостійної роботи.
3. Словникова робота: закони; закономірності; основні групи, форми, функції методів; інструменти менеджменту соціальної роботи.
4. Практична робота у навчально-практичному організаторі:
Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Навчально-практичний організатор з курсу «Менеджмент соціальної роботи»: навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.

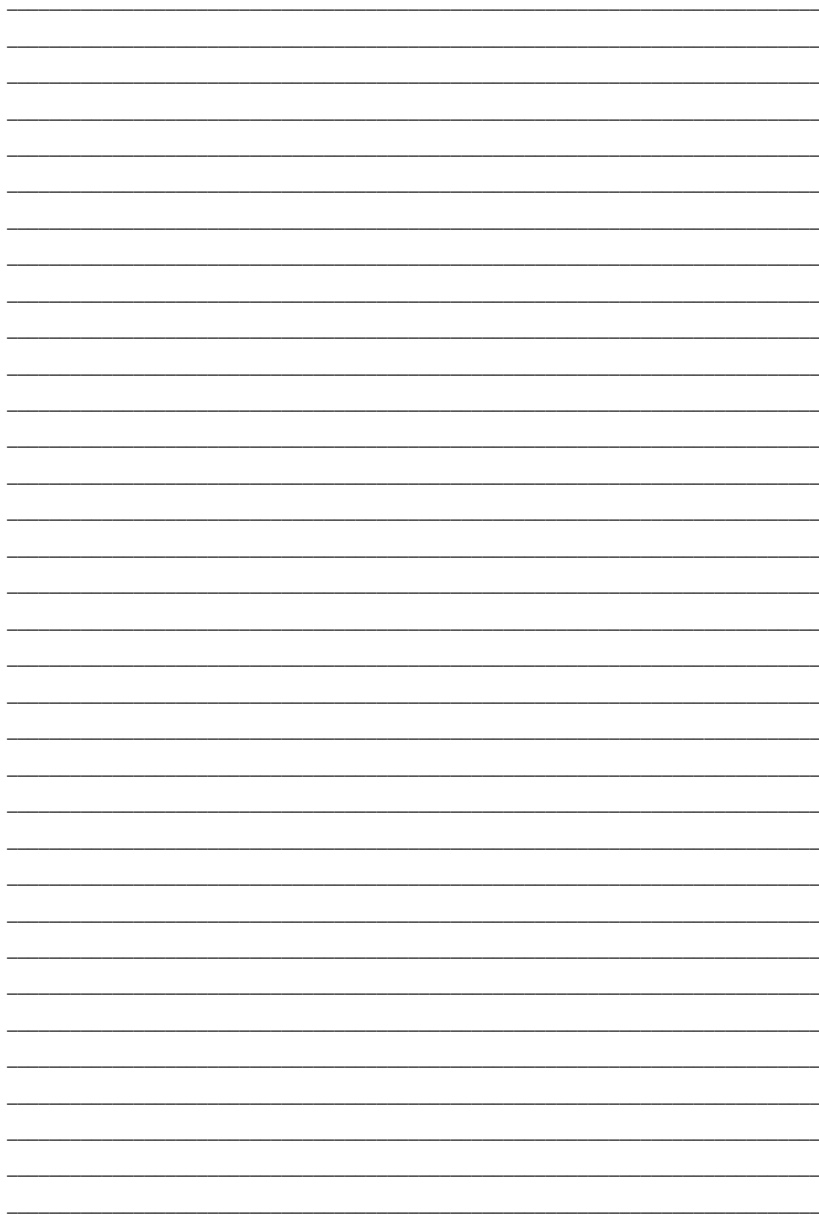
Завдання 1.

Назвати та охарактеризувати основні закони, закономірності менеджменту соціальної роботи.

Закони менеджменту соціальної роботи:

Основні функції методів менеджменту соціальної роботи:

5. Писаревський І.М., Нохріна Л.А., Познякова О.В. Менеджмент організацій: навчальний посібник. Харків : ХНАМГ, 2008. 133 с.
6. Соціальна робота: Менеджмент соціальної роботи : навч. посіб. Київ : ДЦССМ, 2003. 276 с.
7. Сухарський В.С. Менеджмент: теорія, методологія, практика: монографія. Тернопіль : Астон, 2002. 416 с.
8. Череп А.В., Пуліна Т.В., Череп О.Г. Інноваційний менеджмент : підручник. Київ : Кондор, 2018. 440 с.
9. Шегла А.Б. Менеджмент : підручник. Київ : Знання, 2004. 687 с.

Рекомендовані джерела інформації:

1. Надвична С.П. Соціальний менеджмент: перспектива технологізації.
URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/socgum/psis/2011_1/nadvyn.pdf.
2. URL: <http://infomanagement.ru/>.
3. Социальный менеджмент.
URL: http://www.twirpx.com/files/humanitarian/social_work/management/.
4. Шавкун І.Г. Соціальний менеджмент: суб'єкти, особливості, спрямованість.
5. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2010_3_8/Gileya3_8/F11_doc.pdf.

Практичне заняття №5

Тема: Типологія менеджменту соціальної роботи.

Навчальні цілі: вивчити різновиди соціального менеджменту, моделі та методи взаємозв'язку об'єктів і суб'єктів менеджменту, навчити правильно використовувати проектування як специфічний та актуальний інструмент менеджменту соціальної роботи. Виробити правильне розуміння організації у менеджменті соціальної роботи та розвинути у студентів професійні вміння та навички.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Різновиди соціального менеджменту.
2. Моделі та методи взаємозв'язку об'єктів і суб'єктів менеджменту.
3. Типи менеджменту соціальної роботи.
4. Проектування як специфічний та актуальний інструмент менеджменту соціальної роботи.
5. Організація у менеджменті соціальної роботи.

Ситуаційні (контрольні) завдання:

1. Обговорення теоретичних питань за темою.
2. Контроль самостійної роботи.
3. Словникова робота: різновиди соціального менеджменту (традиційний; командний; ринковий; науковий; соціально-поведінковий (біхевіористичний); ситуативний; системний); моделі та методи взаємозв'язку суб'єктів і об'єктів менеджменту (ієрархічна модель; колективна модель; розвиваюча модель); типологія менеджменту соціальної роботи; проектування в соціальній роботі, програма соціальної служби; організація у менеджменті соціальної роботи.
4. Практична робота у навчально-практичному органайзері:
Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Навчально-практичний органайзер з курсу «Менеджмент соціальної роботи»: навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.

Завдання 1.

Назвати та охарактеризувати основні різновиди соціального менеджменту:

- ✓ *традиційний;*
- ✓ *командний;*
- ✓ *ринковий;*
- ✓ *науковий;*
- ✓ *соціально-поведінковий (біхевіористичний);*
- ✓ *ситуативний;*
- ✓ *системний.*

Завдання 3.

Проаналізувати, що являє собою типологія менеджменту соціальної роботи.

Завдання 5.

Описати зміст організації у менеджменті соціальної роботи:
організація соціальної сфери – це ...

основні складові організації та закономірності їх взаємозв'язку:

передумови визначення мети:

Теми доповідей та рефератів:

1. Типологія методів менеджерської діяльності.
2. Менеджерська логіка проектування у соціальній роботі.
3. Співвідношення компонентів проекту соціальної роботи.
4. Характеристика основних складових організації соціальної роботи.

Перелік рекомендованої навчальної, наукової літератури:

1. Менеджмент соціальної роботи : учеб. пособ. для вузов / под. ред. Е.И. Комарова, А.И. Войтенко. Москва : ВЛАДОС, 2001. 288 с.
2. Менеджмент соціальної роботи : курс лекцій. Київ : Каравела. 40 с.
3. Назарчук Т.В., Косілок О.М. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 559 с.
4. Осовська Г.В., Осовський О.А. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2005. 860 с.
5. Писаревський І.М., Нохрина Л.А., Познякова О.В. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Харків : ХНАМГ, 2008. 133 с.
6. Соціальна робота: Менеджмент соціальної роботи : навч. посіб. Київ : ДЦССМ, 2003. 276 с.
7. Череп А.В., Пуліна Т.В., Череп О.Г. Інноваційний менеджмент : підручник. Київ : Кондор, 2018. 440 с.
8. Шегла А.Б. Менеджмент : підручник. Київ : Знання, 2004. 687 с.

Практичне заняття №6

Тема: Структура менеджменту соціальної роботи.

Навчальні цілі: сформулювати уявлення про структуру менеджменту соціальної роботи, визначити специфіку управління закладом соціальної роботи, виробити правильне розуміння сутності управлінської праці менеджерів соціальної роботи. Націлити на якісне розуміння основних вимог до сучасного менеджера, розвинути у студентів професійні вміння та навички.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Трирівнева структура управління соціальною роботою в Україні.
2. Поняття і структура соціальних організацій.
3. Різновиди соціальних організацій.
4. Специфіка управління закладом соціальної роботи.
5. Управлінська праця менеджерів соціальної роботи.
6. Основні якості сучасного менеджера.

Ситуаційні (контрольні) завдання:

1. Обговорення теоретичних питань за темою.
2. Контроль самостійної роботи.
3. Словникова робота: трирівнева структура управління соціальною роботою (макрорівень, мезорівень, мікрорівень); соціальна організація; формальні організації; неформальні організації; управління закладом соціальної роботи; лінійний тип менеджменту; функціональний тип менеджменту; матричний тип менеджменту.
4. Практична робота у навчально-практичному організаторі:
Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Навчально-практичний організатор з курсу «Менеджмент соціальної роботи»: навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.

Завдання 1.

Описати, що являє собою трирівнева структура управління соціальною роботою в Україні на:

- ✓ *макрорівні;*
- ✓ *мезорівні*
- ✓ *мікрорівні.*

Завдання 2.

Дати визначення терміну «соціальна організація» та вказати у яких значеннях він використовується:

Соціальна організація – це ...

Проаналізувати у яких значеннях використовується термін «соціальна організація»:

- ✓ як елемент соціальної структури суспільства – ...

✓ як вид діяльності певної групи – ...

✓ як ступінь внутрішньої впорядкованості, узгодженості функціонування елементів системи – ...

Завдання 3.

Проаналізувати структуру соціальних організацій в залежності від ступеня формалізації існуючих в соціальних організаціях відносин:

✓ формальні організації:

Завдання 4.

Охарактеризувати специфіку управління закладом соціальної роботи:

Назвати та охарактеризувати найпоширеніші методи побудови структури соціальної служби, що використовуються в практиці менеджменту соціальної роботи:

- ✓ лінійний тип менеджменту;
- ✓ функціональний тип менеджменту;
- ✓ матричний тип менеджменту.

Завдання 5.

Розробити портрет сучасного соціального менеджера із зазначенням основних його якостей.

Завдання 6.

Розробити альтернативно-тестові завдання згідно теми практичного заняття (5-6 тестових завдань).

Практичне заняття №7

Тема: Планування як функція менеджменту соціальної роботи.

Навчальні цілі: сформулювати уявлення про планування як одну із функцій менеджменту соціальної роботи, визначити етапи стратегічного планування, виробити правильне розуміння сутності функції планування. Націлити на якісне програмно-цільове управління, розвинути у студентів професійні вміння та навички.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Сутність функції планування.
2. Етапи стратегічного планування.
3. Програмно-цільове управління.

Ситуаційні (контрольні) завдання:

1. Обговорення теоретичних питань за темою.
2. Контроль самостійної роботи.
3. Словникова робота: соціальне планування; функції управління; стратегічне планування; програмно-цільове управління; соціальний проєкт; соціальна програма; рекламно-інформаційний буклет.
4. Практична робота у навчально-практичному організаторі:
Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Навчально-практичний організатор з курсу «Менеджмент соціальної роботи» : навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.
- розробити соціальний проєкт або соціальну програму (тема за власним вибором) та рекламно-інформаційний буклет щодо обраної тематики.

Теми доповідей та рефератів:

1. Планування – одна із головних функцій соціального управління.
2. Різновиди планування й типи планів.
3. Ефективність планування.

Перелік рекомендованої навчальної, наукової літератури:

1. Абрамова В.И. Менеджмент и маркетинг: учеб. пос. М.: РИОР, 2006. 161 с.
2. Беляев О.О. Системология. М.: ИНФРА-М, 2000. 320 с.
3. Голубков З.П. Використання системного аналізу при прийнятті рішень. М.: Економіка, 1992. 456 с.
4. Ігнат'єва А.В. Дослідження систем управління. М.: ЮНИТИДАНА, 2000. 157 с.
5. Кезіна А.В. Менеджмент: методологічна культура. М., 2001. 400 с.
6. Коротков Е.М. Дослідження систем управління. М.: Видавничокопсалтингова компанія «Дека», 2000. 234 с.
7. Кузьмін В.П. Історичні передумови та гносеологічні підстави системного підходу. Психол. журн. 1982, т. 3. № 3. С. 3-14; № 4. С. 3-13.
8. Смолкін А.М. Менеджмент: основи організації. М.: ИНФРА-М, 1999. 245 с.

Розробка та реалізація соціального проєкту в умовах соціального закладу (установи), громадської організації

Розробіть соціальний проєкт або соціальну програму (тема за власним вибором) та рекламно-інформаційний буклет щодо обраної тематики, який буде реалізовано під час проходження практики в умовах соціального закладу – бази практики.

****Проект** (з англійської) – кинутий уперед – означає схема, план, задум, влаштування, заснування будь-чого – прообраз якого-небудь об'єкту, виду діяльності.

Соціальна програма/проєкт – це опис моделі майбутньої діяльності в цілому або по одному/кількох напрямках, яка розрахована на досягнення певних результатів у майбутньому, у вигляді:

- а) словесного опису ймовірних дій по здійсненню зазначених змін;
- б) графічного зображення (креслень, схем і т. д.);
- в) числових показників і розрахунків, необхідних для здійснення запланованих дій.

Проект повинен:

- бути соціально значущим, містити посилання на нормативну базу, яка демонструватиме компліментарність проєкту з сучасною законодавчою базою;
- представляти цільову групу, на яку скерований проєкт та бенефіціаріїв (отримувачів вигод);
- мати конкретні цілі і завдання, які можна виміряти та відслідкувати доступними методами;
- забезпечувати підготовку і підвищення кваліфікації спеціалістів, які беруть участь у проєкті;
- бути специфічним – таким, що пристосований до конкретних місцевих особливостей та умов його реалізації;
- бути оригінальним і своєрідним використання доступних ресурсів, але при цьому бути таким, що його можливо реплікувати – повторити в інших місцях;
- бути реальним, демонструвати можливість досягнення позитивних результатів за наявних умов;
- відповідати вимогам та стандартам опису проєкту, встановленому організацією донором (установою, яка фінансує проєкт);
- бути доцільним, мати практичну користь;
- бути актуальним.

Додатки (за потреби)

Захист проєкту/програми передбачає:

- обґрунтування його/її доцільності та новизни;
- презентацію основних заходів, що передбачає її реалізація.

Критерії оцінювання соціальних програм/проєктів:

- самостійність;
- інноваційність;
- актуальність;
- новизна;
- значущість;
- ясність і доступність викладу матеріалу;
- глибина результатів дослідження.

Завдання 5.

Розробити пам'ятку щодо правил поведінки в закладах соціального спрямування.

Перелік рекомендованої навчальної, наукової літератури:

1. Абрамова В.И. Менеджмент и маркетинг: учеб. пос. М.: РИОР, 2006. 161 с.
2. Менеджмент социальной работы : учеб. пособ. для вузов / под. ред. Е.И. Комарова, А.И. Войтенко. Москва : ВЛАДОС, 2001. 288 с.
3. Менеджмент соціальної роботи : курс лекцій. Київ : Каравела. 40 с.
4. Назарчук Т.В., Косіюк О.М. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 559 с.
5. Осовська Г.В., Осовський О.А. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2005. 860 с.
6. Писаревський І.М., Нохріна Л.А., Познякова О.В. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Харків : ХНАМГ, 2008. 133 с.
7. Соціальна робота: Менеджмент соціальної роботи : навч. посіб. Київ : ДЦССМ, 2003. 276 с.
8. Череп А.В., Пуліна Т.В., Череп О.Г. Інноваційний менеджмент : підручник. Київ : Кондор, 2018. 440 с.
9. Шегла А.Б. Менеджмент : підручник. Київ : Знання, 2004. 687 с.

Практичне заняття №9

Тема: Мотивація та контроль як функції менеджменту соціальної роботи.

Навчальні цілі: сформулювати уявлення про мотивацію та контроль як функції менеджменту соціальної роботи, навчити правильно розуміти змістовні теорії мотивації. Виробити правильне розуміння форм визнання та оцінки результатів праці, понять та видів управлінського контролю, етапів процесу контролю, контролю в соціальній роботі. Націлити на якісне вивчення мотивації та контролю в соціальній роботі та розвинути у студентів професійні вміння та навички.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Основні поняття.
2. Змістовні теорії мотивації.
3. Процесуальні теорії мотивації.
4. Форми визнання та оцінки результатів праці.
5. Контроль як функція менеджменту соціальної роботи.
6. Контроль в соціальній роботі.

Ситуаційні (контрольні) завдання:

1. Обговорення теоретичних питань за темою.
2. Контроль самостійної роботи.
3. Словникова робота: мотивація, стимул, потреба, спонукання, винагорода; змістовні теорії; процесуальні теорії; контроль в організаціях; операційний, фінансовий, структурний контроль; керування контролем в організаціях
4. Практична робота у навчально-практичному органайзері:
Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Навчально-практичний органайзер з курсу «Менеджмент соціальної роботи» : навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.

Завдання 1.

Дати визначення та обґрунтувати зміст таких понять, як:

- мотивація;
- спонукання;
- винагорода.

Завдання 2.

Охарактеризувати дві основні категорії мотиваційних теорій та їх представників:

- змістовні теорії;
- процесуальні теорії.

- об'єктом контролю є ...

- мета контролю полягає ...

Завдання 4.

Охарактеризувати основні види управлінського контролю:

- попередній контроль;
- поточний контроль;
- заключний контроль.

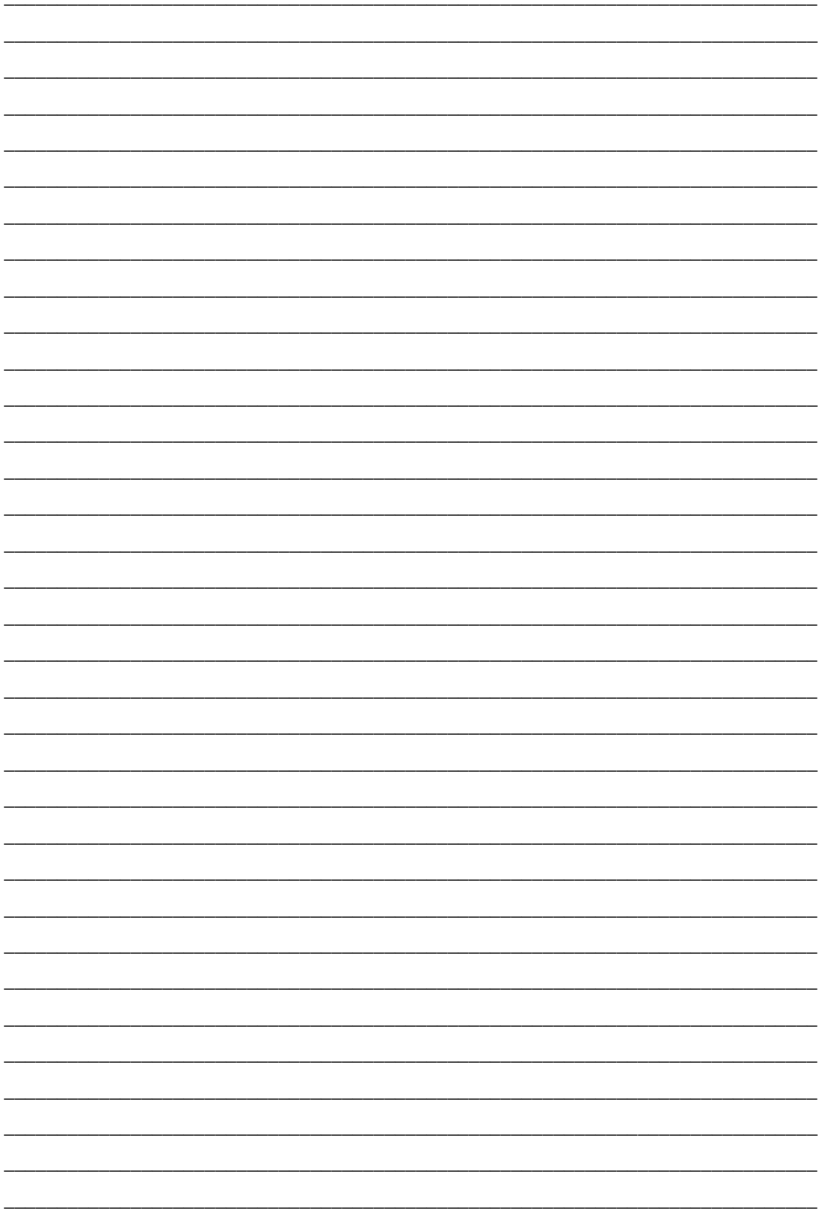
Завдання 5.

Обґрунтуйте значення контролю в соціальній роботі.

Завдання 6.

Розробити альтернативно-тестові завдання згідно теми практичного заняття (5-6 тестових завдань до кожної з тем):

- Мотивація як функція менеджменту соціальної роботи;
- Контроль як функція менеджменту соціальної роботи.

Теми доповідей та рефератів:

1. Поняття мотивування як функції менеджменту.
2. Теорії мотивування: теорії змісту (теорія потреб А. Маслоу, двочинникова теорія Фредеріка Герцберга, теорії Х та Y Д. Мак-Грегора) та теорії процесів (теорія очікувань, теорія справедливості, теорія визначення цілей).
3. Мотиваційні засоби менеджера.
4. Оплата праці як основний чинник мотивування продуктивності праці.
5. Оплата праці: заробітна плата, система винагород і премій.
6. Сучасні системи та форми стимулювання праці.
7. Методи соціального впливу і морального стимулювання.
8. Поняття контролю, його місце в системі управління.
9. Види управлінського контролю.
10. Фінансовий контроль.
11. Поняття регулювання та його місце в системі управління.
12. Функція менеджменту «оперативне регулювання».

Перелік рекомендованої навчальної, наукової літератури:

1. Менеджмент социальной работы : учеб. пособ. для вузов / под. ред. Е.И. Комарова, А.И. Войтенко. Москва : ВЛАДОС, 2001. 288 с.
2. Менеджмент соціальної роботи : курс лекцій. Київ : Каравела. 40 с.
3. Назарчук Т.В., Косіюк О.М. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 559 с.
4. Осовська Г.В., Осовський О.А. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2005. 860 с.
5. Писаревський І.М., Нохріна Л.А., Познякова О.В. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Харків : ХНАМГ, 2008. 133 с.
6. Соціальна робота: Менеджмент соціальної роботи : навч. посіб. Київ : ДЦССМ, 2003. 276 с.
7. Череп А.В., Пуліна Т.В., Череп О.Г. Інноваційний менеджмент : підручник. Київ : Кондор, 2018. 440 с.
8. Шегла А.Б. Менеджмент : підручник. Київ : Знання, 2004. 687 с.

Практичне заняття №10

Тема: Менеджмент соціальної роботи на макро- та мікрорівнях.

Навчальні цілі: сформулювати уявлення про соціальну політику як стратегію менеджменту соціальної роботи, уявлення про процесуальний характер менеджменту соціальної роботи; навчити правильно розуміти інструменти соціальної роботи, функції менеджменту соціальної роботи на мікрорівні. Виробити правильне розуміння кадрового потенціалу менеджменту соціальної роботи, самоменеджменту в управлінні соціальною роботою. Націлити на якісне вивчення ресурсного забезпечення менеджменту соціальної роботи та розвинути у студентів професійні вміння та навички.

Питання та проблеми для обговорення:

- 1. Менеджмент соціальної роботи на макрорівні.
- 2. Менеджмент соціальної роботи на мікрорівні.
- 3. Менеджмент соціальної роботи на мезорівні.
- 4. Самоменеджмент як складова професійного розвитку.

Ситуаційні (контрольні) завдання:

- 1. Обговорення теоретичних питань за темою.
- 2. Контроль самостійної роботи.
- 3. Словникова робота: процес соціальної роботи; мікро-, мезо- і макрорівні; керування контролем в організаціях; самоменеджмент.
- 4. Практична робота у навчально-практичному організаторі:
Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Навчально-практичний організатор з курсу «Менеджмент соціальної роботи» : навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.

Завдання 1.

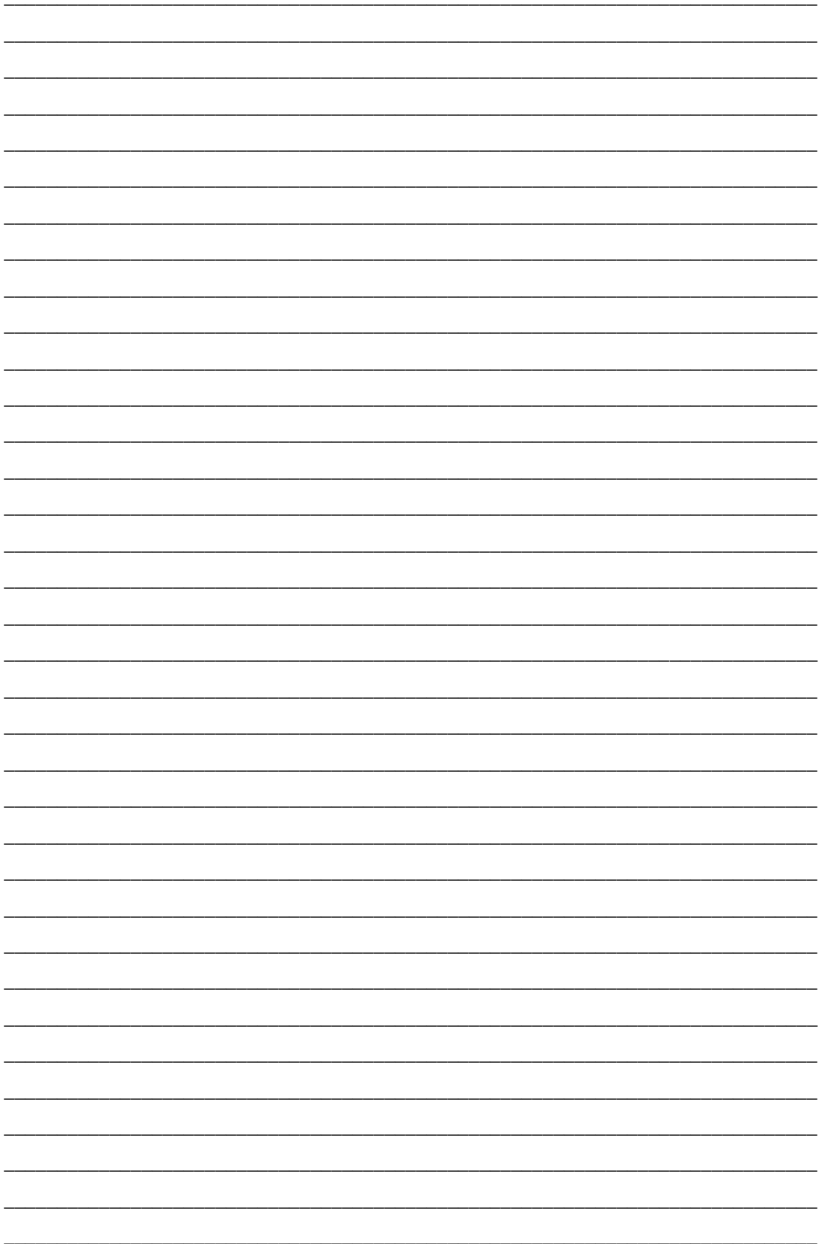
Дати визначення поняттю процес соціальної роботи та вказати на яких рівнях він реалізовується. Вказати, якими періодами та напрямками представлено процес соціальної роботи.

- процес соціальної роботи – це ...

- процес соціальної роботи реалізується на ...

- макрорівень – це ...

- процес соціальної роботи представлено такими періодами:

Завдання 4.

Дати визначення поняттю мезорівень та вказати відповідно до нього з яких етапів складається процес соціальної роботи:

- мезорівень – це ...

- відповідно до мезорівня процес соціальної роботи складається з таких етапів:

Завдання 5.

Проаналізуйте поняття самоменеджменту як складової професійного розвитку.

- самоменеджмент – це ...

**Практичний блок для студентів спеціальності 232 Соціальне
забезпечення
за освітньою програмою Соціальна допомога**

**Практичні заняття змістового модуля 1
Практичне заняття №1, 2**

Тема: Зміст, структура та принципи соціальної роботи.

Навчальні цілі: визначити сутність та особливості предмета соціальної роботи, який полягає у механізмі реалізації життєвих сил і соціальної суб'єктності індивіда і соціальної групи, а також характер сполученості життєвих сил індивіда, групи і засобів забезпечення їх реалізації в різних соціальних ситуаціях; навчити студентів правильно розуміти принципи соціальної роботи та їх реалізація.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Особливості предмета соціальної роботи.
2. Принципи соціальної роботи.
3. Складові соціальної роботи як цілісної системи роботи.
4. Реалізація принципів соціальної роботи.

Ситуаційні (контрольні) завдання:

1. Обговорення теоретичних питань за темою.
2. Контроль самостійної роботи.
3. Словникова робота: предмет соціальної роботи; зміст соціальної роботи; чинники, які визначають зміст соціальної роботи; принципи соціальної роботи; складові соціальної роботи.
4. Практична робота у навчально-практичному організаторі:
Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Навчально-практичний організатор з курсу «Менеджмент соціальної роботи»: навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.

Завдання 1.

Дати визначення поняттю предмет соціальної роботи та вказати основні чинники, які визначають зміст соціальної роботи:

Предмет соціальної роботи – це ...

Зміст соціальної роботи – ...

Чинники, які визначають зміст соціальної роботи – ...

Завдання 2.

Проаналізувати зміст основних груп принципів соціальної роботи:

- ✓ соціально-політичні;
- ✓ психолого-педагогічні;
- ✓ організаційні;
- ✓ специфічні принципи соціально-педагогічної діяльності.

✓ *Соціально-політичні принципи спрямовані на ...*

Соціально-політичні принципи включають:

- *принцип законності та прав людини – це ...*
-
-
-
-
-
-
-
-

- *принцип державного підходу до завдань, що реалізуються в соціальній і соціально-педагогічній діяльності – це ...*

- *принцип зв'язку змісту і форми діяльності фахівця соціальної сфери з конкретними умовами життєдіяльності особистості чи соціальної групи – це ...*

✓ *Психолого-педагогічні принципи спрямовані на ...*

Психолого-педагогічні принципи включають:

- *принцип сприяння самореалізації дітей та молоді у всіх сферах їх життєдіяльності – це ...*

-
-
- *принципи диференційованого та індивідуального підходу до об'єктів соціальної та соціально-педагогічної діяльності – це ...*
-
-
-
-
-
-
-
-

- *принцип цілеспрямованості – це ...*
-
-
-
-
-
-
-
-

- *принцип системності – це ...*
-
-
-
-
-
-
-
-

- ✓ *Організаційні принципи спрямовані на ...*
-
-
-
-
-
-
-
-

Організаційні принципи включають:

- *принцип компетентності кадрів – це ...*
-
-
-
-
-
-
-

- *принцип інтеграції – це ...*
-
-
-
-
-
-
-

- *принцип контролю та перевірки виконання – це ...*
-
-
-
-
-
-
-

- ✓ *Специфічні принципи соціально-педагогічної діяльності спрямовані на ...*
-
-
-
-
-
-
-

Специфічні принципи соціально-педагогічної діяльності включають:

- *принцип гуманізму – це ...*
-
-
-
-
-
-
-
-

- *принцип незалежності – це ...*
-
-
-
-
-
-
-
-

- *принцип клієнтоцентризму – це ...*
-
-
-
-
-
-
-
-

- *принцип опори – це ...*
-
-
-
-
-
-
-
-

-
-
- *принцип конфіденційності* – це ...
-
-
-
-
-
-
-

- *принцип толерантності* – це ...
-
-
-
-
-
-
-

- *принцип максимізації* – це ...
-
-
-
-
-
-
-

Завдання 3.

Назвати та обґрунтувати основні складові соціальної роботи як цілісної системи.
Відповідь обґрунтувати.

Завдання 4.

Розкрити реалізацію процесу соціальної роботи на різних рівнях розвитку суспільства на:

- ✓ мікрорівні;
- ✓ мезорівні;
- ✓ макрорівні;

Завдання 5.

Розкрити основні наукові підходи до проблеми становлення особистості фахівця соціальної сфери у вітчизняній та зарубіжній науці.

Завдання 6.

Чи є зміст соціальної роботи однаковим у різних країнах?
Відповідь обґрунтувати.

Завдання 7.

Проаналізувати сутність і складові становлення особистості фахівця соціальної сфери.

Завдання 8.

Розробити альтернативно-тестові завдання згідно теми практичного заняття (5-6 тестових завдань).

Теми доповідей та рефератів:

1. Розуміння предмету соціальної роботи.
2. Основні складові процесу соціальної роботи.
3. Основні принципи соціальної роботи.

Перелік рекомендованої навчальної, наукової літератури:

1. Лоренц У. Социальная работа в изменяющейся Европе. Киев, 1997.
2. Мигович І.І. Соціальна робота. Ужгород, 1997.
3. Попович Г.М. Соціальна робота в Україні і за рубежом. Ужгород, 2000.
4. Практика социальной работы / Под ред. Ханвея К. и Филлота Т. Киев, 1996.
5. Соціальна робота в Україні: перші кроки // Під ред. В. Полтавця. К.: Видавничий дім «KM Academia», 2000.
6. Соціальна робота: Менеджмент соціальної роботи : навч. посіб. Київ : ДЦССМ, 2003. 276 с.

Практичне заняття №3

Тема: Визначення сутності та змісту менеджменту соціальної роботи.

Навчальні цілі: визначити сутність та зміст соціального менеджменту, розкрити категорії «управління» і «менеджмент», навчити студентів правильно розуміти принципи менеджменту соціальної роботи. Виробити правильне розуміння складових у менеджменті соціальної роботи та розвинути у студентів професійні вміння та навички.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Категорії «управління» і «менеджмент». Основні підходи щодо досліджень у сфері взаємозв'язку управління і менеджменту.
2. Розуміння менеджменту соціальної роботи.
3. Складові процесу менеджменту соціальної роботи.
4. Основні принципи менеджменту соціальної роботи.

Ситуаційні (контрольні) завдання:

1. Обговорення теоретичних питань за темою.
2. Контроль самостійної роботи.
3. Словникова робота: управління; менеджмент; менеджмент соціальної роботи; об'єкт, суб'єкт та предмет менеджменту соціальної роботи; складові процесу менеджменту соціальної роботи; загальні принципи менеджменту, принципи управління соціальною роботою).
4. Написати есе на тему: «На мою думку, найяскравішим прикладом ефективного лідера є...».
5. Розглянути структуру менеджменту управління Пенсійного фонду у м. Кам'янці-Подільському та Кам'янець-Подільському районі.
6. Практична робота у навчально-практичному організаторі: Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Навчально-практичний організатор з курсу «Менеджмент соціальної роботи»: навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.

Завдання 1.

Дати визначення понять «управління» та «менеджмент».

Управління – це ...

Менеджмент – ...

Чи є різниця між поняттями «управління» та «менеджмент»?
Відповідь обґрунтувати.

Завдання 2.

Дати визначення поняттю «менеджмент соціальної роботи».

Проаналізувати, що є об'єктом, суб'єктом та предметом менеджменту соціальної роботи:

Менеджмент соціальної роботи – це...

Предметом менеджменту соціальної роботи є ...

Об'єктом менеджменту соціальної роботи є ...

Практичне заняття №4

Тема: Концептуальна еволюція менеджменту соціальної роботи.

Навчальні цілі: охарактеризувати історію розвитку менеджменту, розвиток управлінської думки в Україні, навчити студентів правильно характеризувати зарубіжні школи управління та сучасні підходи до розуміння менеджменту соціальної роботи. Виробити правильне розуміння еволюції менеджменту соціальної роботи та розвинути у студентів професійні вміння та навички.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Історія розвитку менеджменту.
2. Розвиток управлінської науки в Україні.
3. Характеристика зарубіжних шкіл управління.
4. Сучасні підходи до розуміння менеджменту соціальної роботи.

Ситуаційні (контрольні) завдання:

1. Обговорення теоретичних питань за темою.
2. Контроль самостійної роботи.
3. Словникова робота: школи менеджменту; сучасні теорії менеджменту; розвиток вітчизняної управлінської науки; розвиток зарубіжних шкіл управління; сучасні підходи до розуміння менеджменту соціальної роботи: організаційно-структурний підхід, функціональний, професійно-діяльнісний (трудоий), гносеологічний, навчально-освітній.
4. Практична робота у навчально-практичному органайзері:
Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Навчально-практичний органайзер з курсу «Менеджмент соціальної роботи» : навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.

Завдання 1.

Назвати та охарактеризувати основні школи менеджменту, які зробили внесок у розвиток теорії менеджменту соціальної роботи.

Перелічити та описати сучасні теорії менеджменту, які Вам відомі:

Завдання 2.

Проаналізувати, як відбувався розвиток вітчизняної управлінської науки в Україні.
Назвати основні школи та їх представників.

Завдання 4.

Проаналізувати сучасні підходи до розуміння менеджменту соціальної роботи:

- ✓ організаційно-структурний підхід;
- ✓ функціональний;
- ✓ професійно-діяльнісний (трудова);
- ✓ гносеологічний;
- ✓ навчально-освітній.

Перелік рекомендованої навчальної, наукової літератури:

1. Андрушків Б.М., Кузьмін О.Є. Основи менеджменту. Львів : Світ, 1995. 294 с.
2. Виханський О.С., Наумов А.И. Менеджмент: Человек, стратегия, организация, процесс: Учебник. 2. изд. М. : Фирма Гардарика, 1996. 416 с.
3. Єрмошенко М. Менеджмент : навчальний посібник / Микола Єрмошенко, Сергій Єрохін, Олег Стороженко; Національна академія управління. К.: Національна академія управління, 2006. 655 с.
4. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Основи менеджменту. К.: Академвидав, 2003. 415 с.
5. Любимова Н. Менеджмент - путь к успех / Наталия Любимова. М.: Агропромиздат, 2002. 59 с.
6. Мартиненко М. Основи менеджменту. К.: Каравела, 2005. 494 с.
7. Менеджмент: теоретичні основи і практикум: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти / Олег Гіряк, Петро Лазановський. К.: Магнолія плюс; Львів: Новий Світ-2000, 2003. 334 с.
8. Мошек Г.Є. Основи менеджменту: навч. посібник / Інститут змісту та методів навчання; Київський держ. торговельно-економічний ун-т. К., 1998. 136 с.
9. Осовська Г. Менеджмент організацій : навчальний посібник / Галина Осовська, Олег Осовський. К.: Кондор, 2005. 853 с.
10. Пушкар Р. Менеджмент: теорія та практика : підручник / Роман Пушкар, Наталя Тарнавська; М-во освіти і науки України, Терноп. акад. нар. госп. Тернопіль: Карт-бланш, 2003. 486 с.
11. Рудінська О. Менеджмент : посібник / Олена Рудінська, Світлана Яроміч, Ірина Молоткова; М-во освіти і науки України, Одеський нац. ун-т ім. І.І. Мечникова. Економіко-правовий фак-т, Регіональний ін-т держ. управління. К.: Ельга Ніка-Центр, 2002. 334 с.
12. Сердюк О. Теорія та практика менеджменту. К.: ВД Професіонал, 2004. 424 с.
13. Стадник В. Менеджмент : посібник. К.: Академія, 2003. 463 с.
14. Тарнавська Н. Менеджмент: теорія та практика: підруч. для вузів / Наталя Тарнавська, Роман Пушкар. Тернопіль: ВКФ «Карт-бланш», 1997. 457 с.
15. Хміль Ф. Менеджмент. К.: Вища школа, 2002. 350 с.
16. Шегда А. Менеджмент. К.: Знання, 2006. 645 с.
17. Яковенко В. Менеджмент і маркетинг. К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2006. 143 с.

Практичне заняття №5, 6

Тема: Методологія менеджменту соціальної роботи.

Навчальні цілі: вивчити та проаналізувати основні закони управлінських відносин, закономірності менеджменту соціальної роботи. Навчити студентів використовувати методи, форми та функції менеджменту соціальної роботи. Виробити у студентів професійні вміння та навички щодо володіння ними інструментами менеджменту соціальної роботи.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Визначення сутності та змісту менеджменту соціальної роботи.
2. Закони, закономірності менеджменту соціальної роботи.
3. Методи, форми та функції менеджменту соціальної роботи.
4. Інструменти менеджменту соціальної роботи

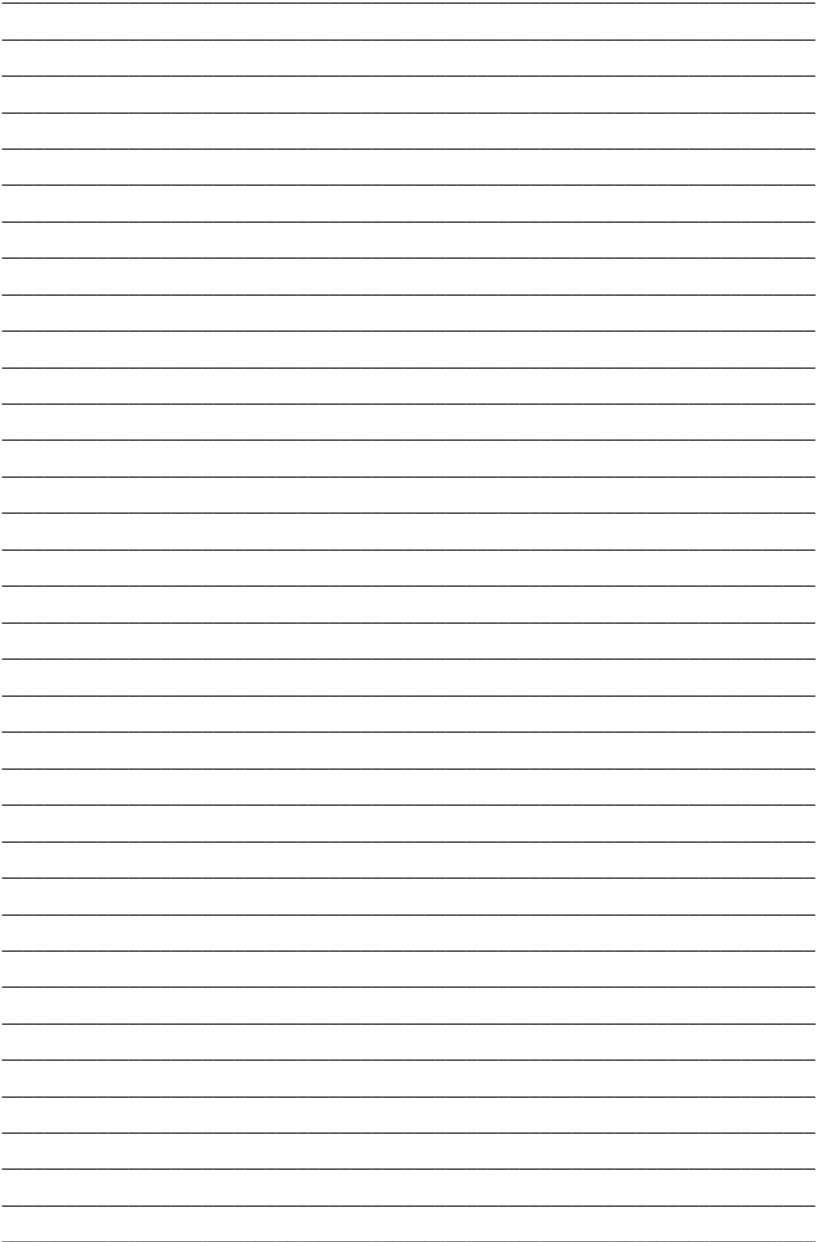
Ситуаційні (контрольні) завдання:

1. Обговорення теоретичних питань за темою.
2. Контроль самостійної роботи.
3. Словникова робота: закони; закономірності; основні групи, форми, функції методів; інструменти менеджменту соціальної роботи.
4. Написати есе на тему: «Я керівник соціальної служби».
5. Практична робота у навчально-практичному організаторі:
Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Навчально-практичний організатор з курсу «Менеджмент соціальної роботи»: навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.

Завдання 1.

Назвати та охарактеризувати основні закони, закономірності менеджменту соціальної роботи.

Закони менеджменту соціальної роботи:

Завдання 3.

Проаналізувати основні інструменти менеджменту соціальної роботи.

Рекомендовані джерела інформації:

1. Надвична С.П. Соціальний менеджмент: перспектива технологізації.
URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/socgum/psis/2011_1/nadvyn.pdf.
2. URL: <http://infomanagement.ru/>.
3. Социальный менеджмент.
URL: http://www.twirpx.com/files/humanitarian/social_work/management/.
4. Павкун І.Г. Соціальний менеджмент: суб'єкти, особливості, спрямованість.
5. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2010_3_8/Gileya3_8/F11_doc.pdf.

Практичне заняття №7, 8

Тема: Типологія менеджменту соціальної роботи.

Навчальні цілі: вивчити різновиди соціального менеджменту, моделі та методи взаємозв'язку об'єктів і суб'єктів менеджменту, навчити правильно використовувати проектування як специфічний та актуальний інструмент менеджменту соціальної роботи. Виробити правильне розуміння організації у менеджменті соціальної роботи та розвинути у студентів професійні вміння та навички.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Різновиди соціального менеджменту.
2. Моделі та методи взаємозв'язку об'єктів і суб'єктів менеджменту.
3. Типи менеджменту соціальної роботи.
4. Проектування як специфічний та актуальний інструмент менеджменту соціальної роботи.
5. Організація у менеджменті соціальної роботи.

Ситуаційні (контрольні) завдання:

1. Обговорення теоретичних питань за темою.
2. Контроль самостійної роботи.
3. Словникова робота: різновиди соціального менеджменту (традиційний; командний; ринковий; науковий; соціально-поведінковий (біхевіористичний); ситуативний; системний); моделі та методи взаємозв'язку суб'єктів і об'єктів менеджменту (ієрархічна модель; колективна модель; розвиваюча модель); типологія менеджменту соціальної роботи; проектування в соціальній роботі, програма соціальної служби; організація у менеджменті соціальної роботи.
4. Скласти таблицю «Типологія менеджменту соціальної роботи».
5. Практична робота у навчально-практичному організаторі:
Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Навчально-практичний організатор з курсу «Менеджмент соціальної роботи»: навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.

Завдання 1.

Назвати та охарактеризувати основні різновиди соціального менеджменту:

- ✓ *традиційний;*
- ✓ *командний;*
- ✓ *ринковий;*
- ✓ *науковий;*
- ✓ *соціально-поведінковий (біхевіористичний);*
- ✓ *ситуативний;*
- ✓ *системний.*

Завдання 4.

Охарактеризувати проектування як специфічний та актуальний інструмент менеджменту соціальної роботи:
проектування в соціальній роботі – це ...

програма соціальної служби – це ...

Завдання 5.

Описати зміст організації у менеджменті соціальної роботи:
організація соціальної сфери – це ...

основні складові організації та закономірності їх взаємозв'язку:

передумови визначення мети:

Перелік рекомендованої навчальної, наукової літератури:

1. Менеджмент соціальної роботи : учеб. пособ. для вузов / под. ред. Е.И. Комарова, А.И. Войтенко. Москва : ВЛАДОС, 2001. 288 с.
2. Менеджмент соціальної роботи : курс лекцій. Київ : Каравела. 40 с.
3. Назарчук Т.В., Косіюк О.М. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 559 с.
4. Осовська Г.В., Осовський О.А. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2005. 860 с.
5. Писаревський І.М., Нохріна Л.А., Познякова О.В. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Харків : ХНАМГ, 2008. 133 с.
6. Соціальна робота: Менеджмент соціальної роботи : навч. посіб. Київ : ДЦССМ, 2003. 276 с.
7. Череп А.В., Пуліна Т.В., Череп О.Г. Інноваційний менеджмент : підручник. Київ : Кондор, 2018. 440 с.
8. Шегла А.Б. Менеджмент : підручник. Київ : Знання, 2004. 687 с

Практичне заняття №9

Тема: Структура менеджменту соціальної роботи.

Навчальні цілі: сформулювати уявлення про структуру менеджменту соціальної роботи, визначити специфіку управління закладом соціальної роботи, виробити правильне розуміння сутності управлінської праці менеджерів соціальної роботи. Націлити на якісне розуміння основних вимог до сучасного менеджера, розвинути у студентів професійні вміння та навички.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Трирівнева структура управління соціальною роботою в Україні.
2. Поняття і структура соціальних організацій.
3. Різновиди соціальних організацій.
4. Специфіка управління закладом соціальної роботи.
5. Управлінська праця менеджерів соціальної роботи.
6. Основні якості сучасного менеджера.

Ситуаційні (контрольні) завдання:

1. Обговорення теоретичних питань за темою.
2. Контроль самостійної роботи.
3. Словникова робота: трирівнева структура управління соціальною роботою (макрорівень, мезорівень, мікрорівень); соціальна організація; формальні організації; неформальні організації; управління закладом соціальної роботи; лінійний тип менеджменту; функціональний тип менеджменту; матричний тип менеджменту.
4. Практична робота у навчально-практичному організаторі:
Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Навчально-практичний організатор з курсу «Менеджмент соціальної роботи»: навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.

Завдання 1.

Описати, що являє собою трирівнева структура управління соціальною роботою в Україні на:

- ✓ *макрорівні;*
- ✓ *мезорівні*
- ✓ *мікрорівні.*

Завдання 2.

Дати визначення терміну «соціальна організація» та вказати у яких значеннях він використовується:

Соціальна організація – це ...

Проаналізувати у яких значеннях використовується термін «соціальна організація»:

✓ як елемент соціальної структури суспільства – ...

- ✓ як вид діяльності певної групи – ...

- ✓ як ступінь внутрішньої впорядкованості, узгодженості функціонування елементів системи – ...

Завдання 3.

Проаналізувати структуру соціальних організацій в залежності від ступеня формалізації існуючих в соціальних організаціях відносин:

- ✓ формальні організації:

Завдання 4.

Охарактеризувати специфіку управління закладом соціальної роботи:

Назвати та охарактеризувати найпоширеніші методи побудови структури соціальної служби, що використовуються в практиці менеджменту соціальної роботи:

- ✓ лінійний тип менеджменту;
- ✓ функціональний тип менеджменту;
- ✓ матричний тип менеджменту.

Теми доповідей та рефератів:

1. Сутність основних законів менеджменту соціальної роботи.
2. Характеристика методів менеджменту соціальної роботи.
3. Планування – одна із головних функцій соціального управління.
4. Інструментальний підхід щодо прийняття та реалізації управлінських рішень.
5. Менеджерський цикл у соціальній роботі.
- 6.

Перелік рекомендованої навчальної, наукової літератури:

1. Менеджмент социальной работы : учеб. пособ. для вузов / под. ред. Е.И. Комарова, А.И. Войтенко. Москва : ВЛАДОС, 2001. 288 с.
2. Менеджмент соціальної роботи : курс лекцій. Київ : Каравела. 40 с.
3. Назарчук Т.В., Косіюк О.М. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 559 с.
4. Осовська Г.В., Осовський О.А. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2005. 860 с.
5. Писаревський І.М., Нохріна Л.А., Познякова О.В. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Харків : ХНАМГ, 2008. 133 с.
6. Соціальна робота: Менеджмент соціальної роботи : навч. посіб. Київ : ДЦССМ, 2003. 276 с.
7. Череп А.В., Пуліна Т.В., Череп О.Г. Інноваційний менеджмент : підручник. Київ : Кондор, 2018. 440 с.
8. Шегла А.Б. Менеджмент : підручник. Київ : Знання, 2004. 687 с.

Практичне заняття №10

Тема: Планування як функція менеджменту соціальної роботи.

Навчальні цілі: сформулювати уявлення про планування як одну із функцій менеджменту соціальної роботи, визначити етапи стратегічного планування, виробити правильне розуміння сутності функції планування. Націлити на якісне програмно-цільове управління, розвинути у студентів професійні вміння та навички.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Сутність функції планування.
2. Етапи стратегічного планування.
3. Програмно-цільове управління.

Ситуаційні (контрольні) завдання:

1. Обговорення теоретичних питань за темою.
2. Контроль самостійної роботи.
3. Словникова робота: соціальне планування; функції управління; стратегічне планування; програмно-цільове управління; соціальний проект; соціальна програма; рекламно-інформаційний буклет.
4. Практична робота у навчально-практичному органайзері:
Тернавська Т.А., Расвська Я.М., Мельник Ж.В. Навчально-практичний органайзер з курсу «Менеджмент соціальної роботи» : навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.
- розробити соціальний проект або соціальну програму (тема за власним вибором) та рекламно-інформаційний буклет щодо обраної тематики.

Теми доповідей та рефератів:

1. Планування – одна із головних функцій соціального управління.
2. Різновиди планування й типи планів.
3. Ефективність планування.

Перелік рекомендованої навчальної, наукової літератури:

1. Абрамова В.И. Менеджмент и маркетинг: учеб. пос. М.: РИОР, 2006. 161 с.
2. Беляев О.О. Системология. М.: ИНФРА-М, 2000. 320 с.
3. Голубков З.П. Використання системного аналізу при прийнятті рішень. М.: Економіка, 1992. 456 с.
4. Ігнат'єва А.В. Дослідження систем управління. М.: ЮНИТИДАНА, 2000. 157 с.
5. Кезіна А.В. Менеджмент: методологічна культура. М., 2001. 400 с.
6. Коротков Е.М. Дослідження систем управління. М.: Видавничо-консалтингова компанія «Дека», 2000. 234 с.
7. Кузьмін В.П. Історичні передумови та гносеологічні підстави системного підходу. Психол. журн. 1982, т. 3. № 3. С. 3-14; № 4. С. 3-13.
8. Смолкін А.М. Менеджмент: основи організації. М.: ИНФРА-М, 1999. 245 с.

Розробка та реалізація соціального проєкту в умовах соціального закладу (установи), громадської організації

Розробіть соціальний проєкт або соціальну програму (тема за власним вибором) та рекламно-інформаційний буклет щодо обраної тематики, який буде реалізовано під час проходження практики в умовах соціального закладу – бази практики.

****Проект** (з англійської) – кинутий уперед – означає схема, план, задум, влаштування, заснування будь-чого – прообраз якого-небудь об'єкту, виду діяльності.

Соціальна програма/проєкт – це опис моделі майбутньої діяльності в цілому або по одному/кількох напрямках, яка розрахована на досягнення певних результатів у майбутньому, у вигляді:

- а) словесного опису ймовірних дій по здійсненню зазначених змін;
- б) графічного зображення (креслень, схем і т. д.);
- в) числових показників і розрахунків, необхідних для здійснення запланованих дій.

Проект повинен:

- бути соціально значущим, містити посилання на нормативну базу, яка демонструватиме компліментарність проєкту з сучасною законодавчою базою;
- представляти цільову групу, на яку скерований проєкт та бенефіціаріїв (отримувачів вигод);
- мати конкретні цілі і завдання, які можна виміряти та відслідкувати доступними методами;
- забезпечувати підготовку і підвищення кваліфікації спеціалістів, які беруть участь у проєкті;
- бути специфічним – таким, що пристосований до конкретних місцевих особливостей та умов його реалізації;
- бути оригінальним і своєрідним використання доступних ресурсів, але при цьому бути таким, що його можливо реплікувати – повторити в інших місцях;
- бути реальним, демонструвати можливість досягнення позитивних результатів за наявних умов;
- відповідати вимогам та стандартам опису проєкту, встановленому організацією донором (установою, яка фінансує проєкт);
- бути доцільним, мати практичну користь;
- бути актуальним.

Структура соціального проєкту

Титульний лист

Зміст проєкту

Вступ (актуальність розробки та впровадження проєкту, мета і завдання, бенефіціари, ресурси (кадри в т.ч.), основні етапи впровадження, рівень реалізованості, очікувані результати).

Обґрунтування проєкту – характеризує його реалізацію в правовому (інформація про нормативно-правові документи, які регламентують відносини і діяльність на різних етапах здійснення проєкту), економічному (включає базові розрахунки необхідних коштів, модель фінансування та його джерела), організаційному (характеризуються учасники його реалізації та їх функції; місце і час здійснення проєкту; наявні та необхідні матеріально-технічні, інтелектуальні й інші ресурси) відносинах.

Результати проєкту мають бути сталими, тобто такими, які не зникнуть разом із припиненням проєктної діяльності: це основний критерій актуальності та соціальної значущості проєкту. І це має бути зрозумілим з опису.

Проєкт не повинен:

- бути описаним в специфічних, зрозумілих тільки фахівцям словах;
- включати інформацію, яка не стосується проєкту.

Методи і технології реалізації проєкту

Матеріально-технічне оснащення

Фінансування

Додатки (за потреби)

Структура соціальної програми

Титульний лист

Аналітична записка

Актуальність

Концептуальні основи

Цілі і завдання

Кадри

Зміст

Механізм реалізації

Матеріально-технічне оснащення

Фінансування

Очікувані результати

Додатки (за потреби)

Захист проєкту/програми передбачає:

- обґрунтування його/її доцільності та новизни;
- презентацію основних заходів, що передбачає її реалізація.

Критерії оцінювання соціальних програм/проєктів:

- самостійність;
- інноваційність;
- актуальність;
- новизна;
- значущість;
- ясність і доступність викладу матеріалу;
- глибина результатів дослідження.

Розробка інформаційного буклету

Буклет – це документ, який виконує рекламно-інформаційну функцію щодо надання структурованої інформації окремим категоріям населення стосовно їх соціального захисту та можливості отримання соціальних послуг.

Правильно складений буклет повинен включати в себе три основних блоки:

- візуальний ряд;
- інформаційний матеріал;
- контактну інформацію.

Категорію населення, для якої він виготовлений студенти обирають самі, зміст інформаційного буклета має бути спрямований на попередження або подолання актуальних соціальних проблем.

Мова інформаційного буклета – українська.

Форма інформаційного буклета – друкована (дозволяється авторський формат створення рекламно-інформаційної продукції).

Критерії оцінювання інформаційного буклету:

- креативність;
- актуальність;
- інноваційність;
- новизна;
- значущість;
- ясність і доступність викладу матеріалу;
- глибина;
- відповідність досягненням теорії соціальної роботи та практики.

Завдання 2.

Розробити альтернативно-тестові завдання згідно теми практичного заняття (5-6 тестових завдань).

Практичне заняття №11

Тема: Організація як функція менеджменту соціальної роботи.

Навчальні цілі: сформуувати уявлення про організацію як функцію менеджменту соціальної роботи, навчити правильно розуміти норми керованості, взаємини повноважень, побудову організації. Виробити правильне розуміння форм визнання та оцінки результатів праці, понять та видів управлінського контролю, етапів процесу контролю. Націлити на якісне вивчення контролю в соціальній роботі та розвинути у студентів професійні вміння та навички.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Поняття організаційної діяльності.
2. Норми керованості.
3. Взаємини повноважень.
4. Побудова організації.

Ситуаційні (контрольні) завдання:

1. Обговорення теоретичних питань за темою.
2. Контроль самостійної роботи.
3. Словникова робота: організаційна діяльність; організаційна культура; «норма керованості»; взаємини повноважень; делегування; централізація і децентралізація організації; побудова організації.
4. Практична робота у навчально-практичному організаторі:
Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Навчально-практичний організатор з курсу «Менеджмент соціальної роботи»: навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.

Завдання 1.

Проанізувати, чим зумовлена необхідність організаційної діяльності.

Назвати та охарактеризувати принципи, що лежать в основі побудови організаційної структури:

- принцип єдності мети;
- принцип ефективності.

Перелічити типи організаційних структур, які існують у Вашій місцевості?
Позначити їх відмінності.

Проаналізувати, які організаційні структури застосовуються в управлінні соціальною роботою?

Завдання 2.

Дати визначення поняттю «норма керованості» та вказати, які існують «норми керованості»?

- «норма керованості» – це ...

Теми доповідей та рефератів:

1. Сутність організаційної діяльності, її місце в системі управління.
2. Поняття і складові організаційної діяльності.
3. Суть принципів функції організації.
4. Сутність організаційної структури управління, її роль у досягненні мети.
5. Характеристика основних видів організаційних структур управління.

Перелік рекомендованої навчальної, наукової літератури:

1. Абрамова В.И. Менеджмент и маркетинг: учеб. пос. М.: РИОР, 2006. 161 с.
2. Менеджмент соціальної роботи : учеб. пособ. для вузов / под. ред. Е.И. Комарова, А.И. Войтенко. Москва : ВЛАДОС, 2001. 288 с.
3. Менеджмент соціальної роботи : курс лекцій. Київ : Каравела. 40 с.
4. Назарчук Т.В., Косіюк О.М. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 559 с.
5. Осовська Г.В., Осовський О.А. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2005. 860 с.
6. Писаревський І.М., Нохріна Л.А., Познякова О.В. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Харків : ХНАМГ, 2008. 133 с.
7. Соціальна робота: Менеджмент соціальної роботи : навч. посіб. Київ : ДЦССМ, 2003. 276 с.
8. Череп А.В., Пуліна Т.В., Череп О.Г. Інноваційний менеджмент : підручник. Київ : Кондор, 2018. 440 с.
9. Шегла А.Б. Менеджмент : підручник. Київ : Знання, 2004. 687 с.

Практичне заняття №12

Тема: Мотивація як функція менеджменту соціальної роботи.

Навчальні цілі: сформувати уявлення про мотивацію як функцію менеджменту соціальної роботи, навчити правильно розуміти змістовні теорії мотивації. Виробити правильне розуміння форм визнання та оцінки результатів праці, понять та видів управлінського контролю, етапів процесу контролю. Націлити на якісне вивчення контролю в соціальній роботі та розвинути у студентів професійні вміння та навички.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Основні поняття.
2. Змістовні теорії мотивації.
3. Процесуальні теорії мотивації.
4. Форми визнання та оцінки результатів праці.

Ситуаційні (контрольні) завдання:

1. Обговорення теоретичних питань за темою.
2. Контроль самостійної роботи.
3. Словникова робота: мотивація, стимул, потреба, спонукання, винагорода; змістовні теорії; процесуальні теорії.
4. Провести на практиці та проаналізувати зміст відповідей анкети «Мотивація персоналу соціальних служб».
5. Практична робота у навчально-практичному організаторі:
Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Навчально-практичний організатор з курсу «Менеджмент соціальної роботи»: навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.

Анкета «Мотивація персоналу соціальних служб»

1. В чому суть мотивації персоналу? Яким методам мотивації Ви надаєте перевагу і чому?
2. Розкрийте основні елементи оплати праці співробітників соціальних служб та організацій.
3. У яких випадках виплачуються премії соціальному працівнику? Чи пов'язані вони з результатами праці?
4. Які соціальні виплати та пільги застосовуються для мотивування соціальних працівників?
5. Які фактори діяльності слід враховувати при визначенні грошової винагороди?
6. Які потреби соціальних працівників задовольняються за допомогою діючої системи матеріальних і моральних стимулів?
7. У чому полягає значення морального заохочення?
8. Які елементи компенсаційних виплат застосовуються у Вашій організації?
9. Яке призначення надбавки за вислугу років? Який механізм її утворення та виплати?
10. Чому важливо орієнтуватись на очікування та сприйняття людей при визначенні засобів мотивації?
11. Як Ви розумієте принцип справедливості при визначенні розміру грошової винагороди?
12. Які елементи зарубіжного досвіду мотивації та стимулювання праці можна, на Ваш погляд, використати у практиці управління персоналом соціальних служб?
13. Сформулюйте і обґрунтуйте декілька слухних, з Вашої точки зору, пропозицій для поліпшення системи мотивації та стимулювання праці соціальних працівників.

Практичне заняття №13

Тема: Контроль як функція менеджменту соціальної роботи.

Навчальні цілі: сформулювати уявлення про контроль як функцію менеджменту соціальної роботи. Виробити правильне розуміння понять та видів управлінського контролю, етапів процесу контролю, контролю в соціальній роботі. Націлити на якісне вивчення контролю в соціальній роботі та розвинути у студентів професійні вміння та навички.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Контроль як функція менеджменту соціальної роботи.
2. Контроль в соціальній роботі.

Ситуаційні (контрольні) завдання:

1. Обговорення теоретичних питань за темою.
2. Контроль самостійної роботи.
3. Словникова робота: контроль в організаціях; операційний, фінансовий, структурний контроль; керування контролем в організаціях.
4. Практична робота у навчально-практичному організаторі:
Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Навчально-практичний організатор з курсу «Менеджмент соціальної роботи»: навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.

Завдання 1.

Дати визначення поняттю контроль та вказати, хто виступає об'єктом контролю і яка його мета:

- контроль – це

- об'єктом контролю є ...

- мета контролю полягає ...

Завдання 2.

Охарактеризувати основні види управлінського контролю:

- попередній контроль;
- поточний контроль;
- заключний контроль.

Теми доповідей та рефератів:

1. Поняття контролю, його місце в системі управління.
2. Види управлінського контролю.
3. Фінансовий контроль.
4. Поняття регулювання та його місце в системі управління.
5. Функція менеджменту «оперативне регулювання».

Перелік рекомендованої навчальної, наукової літератури:

1. Менеджмент социальной работы : учеб. пособ. для вузов / под. ред. Е.И. Комарова, А.И. Войтенко. Москва : ВЛАДОС, 2001. 288 с.
2. Менеджмент соціальної роботи : курс лекцій. Київ : Каравела. 40 с.
3. Назарчук Т.В., Косіюк О.М. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 559 с.
4. Осовська Г.В., Осовський О.А. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2005. 860 с.
5. Писаревський І.М., Нохріна Л.А., Познякова О.В. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Харків : ХНАМГ, 2008. 133 с.
6. Соціальна робота: Менеджмент соціальної роботи : навч. посіб. Київ : ДЦССМ, 2003. 276 с.
7. Череп А.В., Пуліна Т.В., Череп О.Г. Інноваційний менеджмент : підручник. Київ : Кондор, 2018. 440 с.
8. Шегла А.Б. Менеджмент : підручник. Київ : Знання, 2004. 687 с.

Практичне заняття №14

Тема: Менеджмент соціальної роботи на макрорівні.

Навчальні цілі: сформулювати уявлення про соціальну політику як стратегію менеджменту соціальної роботи, навчити правильно розуміти інструменти соціальної роботи. Виробити правильне розуміння кадрового потенціалу менеджменту соціальної роботи. Націлити на якісне вивчення ресурсного забезпечення менеджменту соціальної роботи та розвинути у студентів професійні вміння та навички.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Менеджмент соціальної роботи на макрорівні.
2. Менеджмент соціальної роботи на мікрорівні.
3. Менеджмент соціальної роботи на мезорівні.
4. Самоменеджмент як складова професійного розвитку.

Ситуаційні (контрольні) завдання:

1. Обговорення теоретичних питань за темою.
2. Контроль самостійної роботи.
3. Словникова робота: процес соціальної роботи; мікро-, мезо- і макрорівні; керування контролем в організаціях.
4. Практична робота у навчально-практичному організаторі:
Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Навчально-практичний організатор з курсу «Менеджмент соціальної роботи» : навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.

Завдання 1.

Дати визначення поняттю процес соціальної роботи та вказати на яких рівнях він реалізовується. Вказати, якими періодами та напрямками представлено процес соціальної роботи.

- процес соціальної роботи – це ...

- процес соціальної роботи реалізується на ...

Перелік рекомендованої навчальної, наукової літератури:

1. Менеджмент социальной работы : учеб. пособ. для вузов / под. ред. Е.И. Комарова, А.И. Войтенко. Москва : ВЛАДОС, 2001. 288 с.
2. Менеджмент соціальної роботи : курс лекцій. Київ : Каравела. 40 с.
3. Назарчук Т.В., Косіюк О.М. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 559 с.
4. Осовська Г.В., Осовський О.А. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2005. 860 с.
5. Писаревський І.М., Нохріна Л.А., Познякова О.В. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Харків : ХНАМГ, 2008. 133 с.
6. Соціальна робота: Менеджмент соціальної роботи : навч. посіб. Київ : ДЦССМ, 2003. 276 с.
7. Череп А.В., Пуліна Т.В., Череп О.Г. Інноваційний менеджмент : підручник. Київ : Кондор, 2018. 440 с.
8. Шегла А.Б. Менеджмент : підручник. Київ : Знання, 2004. 687 с.

Практичне заняття №15

Тема: Менеджмент соціальної роботи на мікрорівні.

Навчальні цілі: сформулювати уявлення про процесуальний характер менеджменту соціальної роботи, навчити студентів правильно розуміти функції менеджменту соціальної роботи на мікрорівні. Виробити правильне розуміння самоменеджменту в управлінні соціальною роботою. Закріпити у студентів професійні вміння та навички з основ менеджменту соціальної роботи.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Менеджмент соціальної роботи на макрорівні.
2. Менеджмент соціальної роботи на мікрорівні.
3. Менеджмент соціальної роботи на мезорівні.
4. Самоменеджмент як складова професійного розвитку.

Ситуаційні (контрольні) завдання:

1. Обговорення теоретичних питань за темою.
2. Контроль самостійної роботи.
3. Словникова робота: мікрорівень; мезорівень; самоменеджмент.
4. Практична робота у навчально-практичному організаторі:
Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Навчально-практичний організатор з курсу «Менеджмент соціальної роботи» : навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.

Завдання 1.

Дати визначення поняттю мікрорівень та вказати відповідно до нього з яких етапів складається процес соціальної роботи:

- мікрорівень – це ...

- відповідно до мікрорівня процес соціальної роботи складається з таких етапів:

Теми доповідей та рефератів:

1. Процесуальний характер менеджменту соціальної роботи.
2. Особливості функцій менеджменту соціальної роботи.
3. Самоменеджмент в управлінні соціальною роботою.

Перелік рекомендованої навчальної, наукової літератури:

1. Менеджмент социальной работы : учеб. пособ. для вузов / под. ред. Е.И. Комарова, А.И. Войтенко. Москва : ВЛАДОС, 2001. 288 с.
2. Менеджмент соціальної роботи : курс лекцій. Київ : Каравела. 40 с.
3. Назарчук Т.В., Косіюк О.М. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 559 с.
4. Осовська Г.В., Осовський О.А. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2005. 860 с.
5. Писаревський І.М., Нохріна Л.А., Познякова О.В. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Харків : ХНАМГ, 2008. 133 с.
6. Соціальна робота: Менеджмент соціальної роботи : навч. посіб. Київ : ДЦССМ, 2003. 276 с.
7. Череп А.В., Пуліна Т.В., Череп О.Г. Інноваційний менеджмент : підручник. Київ : Кондор, 2018. 440 с.
8. Шегла А.Б. Менеджмент : підручник. Київ : Знання, 2004. 687 с.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

Закон України «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 року та державні стандарти вищої освіти передбачають виділення в навчальних планах у вищих навчальних закладах часу для самостійної роботи студентів. Навчальний час відведений для цієї форми роботи згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 2 червня 1993р. № 161 повинен становити не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу навчального часу студента, відведеного для вивчення навчальної дисципліни.

Сама самостійна робота набуває все більшого значення й актуальності сьогодні, оскільки обсяг навчального матеріалу досить значний, і не все можна встигнути розглянути під час аудиторних занять. Отже, правильна організація власної самостійної роботи з боку студента є важливою запорукою успішного навчання і ефективного засвоєння ним знань.

Метою самостійної роботи є вироблення навичок опрацювання навчальної інформації, спеціальної літератури та інших матеріалів, необхідних для належного засвоєння предмета навчальної дисципліни, а також для розвитку сталих умінь до самостійного вивчення і викладення одержаної інформації.

Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача. Лише у ході самостійної роботи студент має можливість розвинути пізнавальні та виконавчі здібності, пам'ять, самостійне мислення, наполегливість і, головне, виробити вміння самостійного здобуття знань.

Під час самостійної роботи краще за все проявляються індивідуальні особливості студента, його здібності та нахили.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, необхідних для вивчення навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій викладача тощо. Серед них значне місце посідає сааме методичні матеріали, завдання та вказівки викладача, а також рекомендована спеціальна література.

Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу може виконуватися у бібліотеці, навчальному кабінеті або, комп'ютерному класі університету, а також у домашніх умовах.

Головне в правильній організації самостійної роботи – її планування, яке, в принципі, вже задане робочою програмою навчальної дисципліни.

Приступаючи до самостійного вивчення матеріалу, перш за все треба уважно ознайомитись з джерелами; що стосуються певної теми, розподілити, питання на більш та менш складні. Виконуючи самостійну роботу студент повинен законспектувати основний зміст теми, при цьому уникаючи

механічного переписування джерел. Окрім слід виділяти основні теоретичні положення, ключові слова, спеціальні терміни і поняття.

Самостійна робота студента повинна розпочинатися ще до початку лекційних занять, тобто слід активно використовувати систему упереджувального читання підручників та навчальних посібників. Це дозволяє: закласти теоретичну базу для більш глибокого сприйняття інформації під час лекції.

Під час самостійної, роботи студенту пропонуються наступні види завдань для, опанування матеріалу з конкретної теми курсу:

- вивчити матеріали теми;
- скласти термінологічний словник;
- продумати відповіді на питання для самоконтролю;
- підготувати тези виступу під час аудиторного заняття і підготувати реферат з рекомендованих тем;
- виконати завдання, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Самостійна робота носить індивідуальний характер, однак можливе й колективне осмислення та вивчення навчального матеріалу. Однією з таких форм є проведення самостійної роботи студентів під керівництвом викладача, яке проводиться відповідно до розкладу навчальних занять, з метою підвищення рівня підготовки студентів, ознайомлення їх з додатковою літературою та отримання необхідної допомоги з боку викладача щодо теоретичних положень окремих напрямів соціальної роботи чи аспектів їх практичного застосування.

Перевірка виконання самостійної роботи проводиться викладачем на практичних заняттях, а також виноситься на підсумковий модульний контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні аудиторних навчальних занять.

Метою самостійної роботи студента є забезпечення засвоєння в повному обсязі навчальної програми шляхом свідомого закріплення, поглиблення і систематизації набутих теоретичних знань, а також опанування навичок роботи з навчальною і науково-методичною літературою, вміння вільно орієнтуватися в інформаційному просторі. Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом під час позааудиторної навчальної роботи і його творчого застосування в майбутній професійній діяльності.

Основними функціями самостійної роботи студентів є:

1. пізнавальна – визначається засвоєнням студентом систематизованих знань з дисциплін;
2. самостійна – передбачає формування вмінь і навичок, самостійного їх оновлення і творчого застосування;
3. прогностична – спрямована на формування у студентів вмінь вчасно передбачати й оцінювати як можливий результат, так і саме виконання завдання;

4. корегуюча – визначається вмінням вчасно корегувати свою діяльність;
5. виховна – спрямована на формування самостійності як риси характеру.

Самостійна робота студентів повинна забезпечити:

- системність знань та засобів навчання;
- володіння розумовими процесами;
- мобільність і критичність мислення;
- володіння засобами обробки інформації;
- здібність до творчої праці.

Для того, щоб студент самостійно працював, він повинен вміти:

- вести інформаційний пошук, вибирати літературу, фіксувати результати і їх обробляти;
- складати конспект, реферат прочитаної літератури, відтворити структуру лекції, складати резюме лекції;
- працювати з довідковим матеріалом.

У студентів повинні бути сформовані такі узагальнені уміння:

- уміння самоконтролю за ходом вирішення пізнавального завдання;
- уміння організувати режим дня.

Самостійна робота – це творча діяльність, вона повинна формувати творчу особистість, сприяти виробленню таких творчих умінь, як:

- виділення проблеми і формування її;
- висунення гіпотези, знаходження і здійснення способу її перевірки;
- збирання даних, вибір або самостійна розробка методики їх обробки;
- аналіз даних, формування висновків;
- проектування можливості використання одержаних результатів.

Методичні рекомендації з написання рефератів

Реферат (з лат. – «докладати», «повідомляти») являє собою доповідь на певну тему, яка включає огляд відповідних літературних та інших джерел або виклад суті книги, статті, дослідження, а також доповідь з таким викладом. Реферат – це скорочений переказ змісту первинного документа (або його частини) з основними фактичними відомостями і висновками.

Написання реферату практикується в навчальному процесі з метою придбання слухачем необхідної професійної підготовки, розвитку навичок самостійного наукового пошуку: вивчення літератури по вибраній темі, аналізу різних джерел і точок зору, узагальнення матеріалу, виділення головного, формулювання висновків тощо. За допомогою рефератів студент глибше осягає найбільш складні проблеми курсу менеджменту соціальної роботи, вчиться лаконічно викладати свої думки, правильно оформляти роботу, докладати результати своєї праці. Підготовка рефератів сприяє формуванню екологічної культури у майбутнього фахівця, закріпленню у нього екологічних знань, розвитку вміння самостійно аналізувати різноманітні суспільно-управлінські явища сучасності, вести науково-обґрунтовану полеміку з питань соціальних наук.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1.

Теоретичні основи менеджменту соціальної роботи.

Тема 1. Зміст, структура та принципи соціальної роботи.

1. Розкрити основні наукові підходи до проблеми становлення особистості фахівця соціальної сфери у вітчизняній та зарубіжній науці.
2. Чи є зміст соціальної роботи однаковим у різних країнах? Обґрунтуйте Вашу думку.
3. Проаналізувати сутність і складові становлення особистості фахівця соціальної сфери.

Тема 2. Визначення сутності та змісту менеджменту соціальної роботи.

1. Написати есе на тему: «На мою думку найяскравішим прикладом ефективного лідера є...».
2. Розглянути структуру менеджменту управління Пенсійного фонду у м. Кам'янець-Подільському та Кам'янець-Подільському районі.

Тема 3. Концептуальна еволюція менеджменту соціальної роботи.

1. Скласти хронологічну таблицю історії розвитку менеджменту.
2. Дати характеристику зарубіжних шкіл управління.

Тема 4. Методологія менеджменту соціальної роботи.

1. Скласти логічні схеми баз знань.
2. Підготувати реферат по одній з вказаних проблем:
 - Теоретичні витоки менеджменту соціальної роботи.
 - Сучасні підходи до розуміння менеджменту соціальної роботи.
 - Особливості розвитку менеджменту в Україні.
 - Етапи розвитку управлінської науки за радянських часів.
3. Написати есе на тему: «Я керівник соціальної служби».

Тема 5. Типологія менеджменту соціальної роботи.

1. Характеристика моделей та методів взаємозв'язку об'єктів і суб'єктів менеджменту.
2. Менеджерська логіка проектування у соціальній роботі.
3. Співвідношення компонентів проєкту соціальної роботи.
4. Характеристика основних складових організації соціальної роботи.

Змістовий модуль 2.

Організаційно-функціональні основи менеджменту соціальної роботи.

Тема 1. Структура менеджменту соціальної роботи.

1. Скласти логічні схеми баз знань.

2. Використовуючи рекомендовану літературу підготувати відповіді на наступні запитання:
 - Охарактеризувати трирівневу структуру управління соціальною роботою в Україні.
 - Окреслити заклади соціальної роботи.
 - Охарактеризувати специфіку управління закладом соціальної роботи.
 - Дати визначення управлінській праці менеджерів соціальної роботи.
 - Охарактеризувати основні вимоги сучасного менеджера.

Тема 2. Планування як функція менеджменту соціальної роботи.

1. Опишіть етапи аналізу та вибору стратегічних альтернатив.
2. Наведіть поняття програми і види програм.
3. Розкрийте зміст програмно-цільового управління в соціальній роботі.
4. Сучасні концепції проектування соціальної роботи.
5. Розробити соціальний проєкт (тема за власним вибором).

Тема 3. Організація як функція менеджменту соціальної роботи.

1. Які типи організаційних структур у Вашій місцевості? Позначте їх відмінності.
2. Проаналізуйте, які організаційні структури застосовуються в управлінні соціальною роботою.
3. Розробити пам'ятку щодо правил поведінки в закладах соціального спрямування.

Тема 4. Мотивація та контроль як функції менеджменту соціальної роботи.

1. Ситуація 1. Сучасні методи мотивації до праці розділяють на змістовні та процесуальні. У чому їх сутність?
2. Ситуація 2. Контроль – це процес, за допомогою якого керівництво організації визначає чи правильні їх рішення, і чи не потребують вони корегування. Яким чином можна це визначити?
3. Ситуація 3. Функція контролю проводиться за допомогою попереднього, поточного і заключного його видів. Яка між ними відмінність?

Тема 5. Менеджмент соціальної роботи на макро- та мікро- рівнях.

1. Скласти структурно-логічні схеми баз знань.
2. Підготувати реферат по одній з вказаних проблем:
 - Процесуальний характер менеджменту соціальної роботи.
 - Становлення соціальної політики України як основи менеджменту соціальної роботи.
 - Порівняльна характеристика стратегічного, оперативного та тактичного управління у сфері соціальної роботи.
 - Самоменеджмент в управлінні соціальною роботою.

- Сутність принципів професійної культури менеджменту соціальної роботи.
 - Нормативно-правове забезпечення менеджменту соціальної роботи.
 - Інструментальна база управління соціальною роботою.
3. Опрацювати статті з джерел мас-медіа та інтернет-джерел на теми, в яких розкриваються структура менеджментського корпусу соціальної роботи в Україні.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеевский В.С. Обучение менеджменту – это освоение его культуры и технологий синергетики. *Инновации в образовании*. 2005. №2. С. 9-37.
2. Андрущенко В.П. Соціальна робота: менеджмент соціальної роботи. Київ: ДЦССМ, 2003. Кн.7. 135 с.
3. Ансоф И. Стратегическое управление. Москва: Экономика, 1989. 358 с.
4. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления. Москва : Юрид. лит., 1997. 387 с.
5. Афанасьев В.Г. Научное управление обществом. Опыт системного исследования. Москва, 1973. 392 с.
6. Афанасьев В. Г. Социальные аспекты управления. Москва : Экономика, 1981. 216 с.
7. Білорус О.Г., Панченко Є.Г. Менеджмент: конкурентоздатність і ефективність. Київ: Т-во «Знання» України, 1992. 40 с.
8. Большой энциклопедический словарь / гл. ред. А.М. Прохоров. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Большая Российская энциклопедия, 1998. 1433 с.
9. Главацька О.Л. Менеджмент соціальної роботи. Курс лекцій. Тернопіль: ТДПУ, 2009. 65 с.
10. Все про соціальну роботу: навчальний енциклопедичний словник-довідник / за наук. ред. В.М. Пічі. Вид. 4-ге, виправлене, переробл. та доповнене. Львів: «Новий Світ-2000», 2019. 618 с.
11. Головатий М.Ф., Лукашевич М.П., Дмитренко Г.А. Політично-правові засади соціального менеджменту в Україні : курс лекцій. Управлінські аспекти соціальної роботи. Київ : МАУП, 2002. 376 с.
12. Григорьева Н.С. Учебные программы по специализации «Социальный менеджмент». Москва: Дело, 1998. 48 с.
13. Грищенко В.Н., Демидова Л.Г., Петров А.Н. Теоретические основы прогнозирования и планирования: учебн. пособ. СПб, 1996. 42 с.
14. Євтух М.Б., Грищенко С.В., Михайлишин Г.Й. Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах: навчальний посібник. Івано-Франківськ: «Місто НВ», 2011. 213 с.
15. Зарецкий А.Д. Менеджмент социальной работы: учебн. пособ. Ростов: Феникс, 2008. 187 с.
16. Зверева І.Д., Лактіонова І.Д. Соціальна політика та менеджмент у соціальній роботі. Київ : Наук. світ, 2001. 53 с.
17. Зверева І.Д. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю в Україні. Теорія та практика : монографія / І.Д. Зверева. – Київ : КНУ, 1998. 422 с.
18. Зверева І.Д., Безпалько О.В. Соціальна робота в Україні. Київ : Центр навч. л-ри, 2004. 256 с.
19. Іванова О.Л. Менеджмент в соціальній роботі : метод. рекомендації до навч. курсу для магістеріуму. Київ: Ужгород, 2000. 42 с.

20. Капська А.Й. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю : навч.-метод. посіб. Київ : УДЦССМ, 2001. 220 с.
21. Капська А.Й., Пеша І.В. Соціальний супровід різних категорій сімей та дітей: навч посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 232 с.
22. Колков В. Определение эффективности социальных проектов. *Социальная работа*. 2005. №4. С. 35-38.
23. Комаров Е.И. Менеджмент социальной работы. Москва : ВЛАДОС, 2001. 288 с.
24. Копа В.М. Соціальна валеологія: навч. посіб. Львів: «Новий світ - 2000», 2019. 204 с.
25. Крижко В.В. Аксиологічний потенціал державного управління освітою. Київ : ІЗМН, 2005. С. 32.
26. Крижко В.В., Павлюченко Є.М. Менеджмент в освіті. Київ : ІЗМН, 1998. 192 с.
27. Кубицький С.О. Історія соціальної роботи в зарубіжних країнах: навчальний посібник. Київ: ДАКККіМ, 2009. 228 с.
28. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Основи менеджменту: підручник. Київ: «Академвидав», 2003. 416 с.
29. Курбатов В.И. Социальная работа. Ростов : Феникс, 1999. С. 267-272.
30. Лещинер Р., Разу М., Старостин Ю. Подготовка менеджеров в США / на примере Массачусетского технологического института. *Экономические науки*. – 1991. №4. С. 59-68.
31. Ли Якокка. Карьера менеджера. Москва : Прогресс, 1991. 384 с.
32. Лукашевич М.П. Теория и практика самоменеджмента : учеб. пособие. 2-е изд., испр. Киев : МАУП, 2002. 360 с.
33. Лукашевич М.П., Семигіна Т.В. Соціальна робота (теорія і практика): підручник. 2-ге вид. Київ: Каравела, 2018. 368 с.
34. Ляшенко А.И. Организация и управление социальной работой в России : учеб. пособие для высш. учеб. Заведений. Москва : Наука. 995 с.
35. Павленок П.Д. Основы социальной работы. Москва : ИНФРА-М, 1999. С. 299-300.
36. Павленок П.Д. Основы социальной работы. Москва : ИНФРА-М, 1998. С. 302.
37. Панов А.М., Холостова А.М. Справочное пособие по социальной работе. Москва : Юрист, 1997. 168 с.
38. Поліщук В.А. Теорія і методика професійної підготовки соціальних педагогів в умовах неперервної освіти: монографія / за ред. Н.Г. Ничкало. Тернопіль: ТНПУ, 2011. 424 с.
39. Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Менеджмент соціальної роботи: навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. 248 с.

40. Теслюк В.М. Технології соціально-педагогічної діяльності: навч. посіб. Київ: Видавництво Ліра – К, 2019. 360 с.
41. Редько П. Використання методу ситуацій у курсі «Менеджмент соціальної роботи». *Соціальна політика і соціальна робота*. 2004. №2. С.124-128.
42. Соціальна педагогіка/соціальна робота : навч. посіб. / під ред. І.Д. Зверевої. Київ : ІЗМН, 1997. 392 с.
43. Социальная работа / под общ. ред. В.И. Курбатова. Ростов : Феникс, 1999. 576 с.
44. Соціальна робота: менеджмент соціальної роботи / В.П. Андрущенко, І.І. Мигович, В.П. Бех та ін. Київ : ДЦССМ, 2003. Кн. 7. 276 с.
45. Соціальна робота в Україні: навч.посіб. / І.Д. Зверевої, О.В. Безпалько, С.Я. Харченко та ін.; за заг.ред.: І.Д. Зверевої, Г.М. Лактіонової. Київ: ДЦССМ, 2004. 256 с.
46. Соціальна робота: підручник / за ред. Н.Г. Ничкало. Тернопіль: ВАТ ТВПК «Збруч», 2010. 330 с.
47. Спікер П. Соціальна політика: теми та підходи. Київ : Фенікс, 2000. 400 с.
48. Українець П.П. Социальная работа : теория и организация. Минск : ТетраСистемс, 2005. 288 с.
49. Харченко С.Я., Кратінов М.С. Історія теорія и практика соціальної роботи. Луганськ : Альма-матер, 2005. 575 с.
53. Шендеровський К.С. Управління соціальною роботою з дітьми та молоддю: менеджмент соціальної служби. Київ : ДЦССМ, 2002. 158 с.

ГЛОСАРІЙ

з курсу «Менеджмент соціальної роботи»

Менеджмент соціальної роботи – один з видів соціального управління, де головним суб'єктом та об'єктом діяльності на рівні відповідної організації виступає людина.

Менеджмент соціальної роботи – це свідомий, системний вплив на процес та результат організації соціальної служби, розвиток соціальної допомоги, обслуговування, профілактики, патронажу.

Соціальне управління – цілеспрямований, свідомий вплив на суспільство з метою впорядкування та розвитку певних якостей, цінностей, задоволення потреб всіх членів суспільства.

Супервізія – це навчання на досвіді.

Супервізія в менеджменті соціальної роботи – це підтримуюча, корегуюча, координуюча функція менеджера щодо соціального працівника (відносини «суб'єкт – суб'єкт» соціальної служби).

Методологія проектування – програмування в менеджменті соціальної роботи – це сукупність підходів, методів, прийомів розробки, обґрунтування та аналізу прогнозів, проектів, моделей, програм, планів соціальної роботи на різних рівнях соціальних організацій в часі, що базується на основі системи показників при відповідній їх взаємозалежності.

Проектування в соціальній роботі – це переважно індивідуалізована творчість соціального працівника, особистісний стиль, ідеологія менеджера соціальної роботи.

Суб'єкт менеджменту соціальної роботи є керівний склад соціальних служб та органів управління соціальними службами.

Предмет менеджменту – збір, переробка, передача інформації.

Ресурси соціальної роботи – об'єкти менеджменту соціальної роботи в умовах становлення соціальної роботи, сукупність витрат політичних, матеріальних, фінансових, інформаційних, кадрових, особистісних, які застосовуються для досягнення мети враховуючи витрати ресурсів не тільки в сфері практичного виробництва соціальної послуги, але й сферах проектування, конкретизації зворотнього зв'язку з клієнтами в соціальній службі, системі соціальних служб.

Лінійний тип менеджменту – на чолі кожної служби стоїть керівник, який координує всі функції організації. Кожен член колективу підпорядковується, як і вся служба, лише цьому керівнику і виконує лише його розпорядження.

Ієрархія – основна ознака лінійного типу менеджменту.

Функціональний тип менеджменту – звільняє лінійних керівників від потреби детального знання всіх сторін управління організацією.

Лінійно-штатний тип менеджменту – створення при лінійних керівниках певних «штатів» (бюро, групи, сектори, колеги), які спеціалізуються на виконанні певних менеджерських функцій.

Принципи менеджменту соціальної роботи – вагомий інструмент методологічного та організаційного підґрунтя кожної соціальної системи.

Самоменеджмент – необхідне планування, яке дозволяє йти коротким шляхом, вміння концентрувати увагу на важливому, встановлювати реалістичні терміни, створювати резерв часу, збільшувати ефективність власної діяльності.

Функції менеджменту соціальної роботи – це види діяльності керівних осіб соціальної служби, управління соціальними службами, за допомогою яких вони впливають на об'єкт менеджменту соціальної роботи.

Навчальне видання

Т.А. Тернавська, Я.М. Расвська, Ж.В. Мельник

**НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНИЙ ОРГАНАЙЗЕР
З КУРСУ «МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»**

Навчально-методичний посібник

Підписано до друку 13.03.2020 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 14,42 Тираж 50. Зам. 35

Видавець Панькова А. С.
вул. Симона Петлюри, 30-Б, м. Кам'янець-Подільський, 32302.
Тел./факс: (03849) 3 90 06, (067) 381 29 43.
E-mail: aksiomaprint@ukr.net
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6561 від 28.12.2018 р.